www.alpinet.org

proiectul Alpinet,
revistă de drumeţie, munte, natură
anul 11 / nr. 77, mai 2007

Moldoveanu
2544

Viştea
2527

Roşu
2430

INVITAȚIE ÎN CARPAȚI

Trekking in Carpathians

Vârful Parâng

cetatea Capidava

munți de corali lângă Litoral

trasee la zi în Munții Igniș

copiază GRATUIT
toate numerele şi ghidurile
revistei Invitaţie în Carpaţi
de la http://iic.alpinet.org

Toate paginile din
reviste se pot printa
pentru a fi luate la
drum.

Uită-te zilnic pe www.alpinet.org,
ghidul tău montan.
Zilnic sunt multe informaţii
şi imagini noi.

Sumarul revistei este deschis celor care transmit informaţii (ştiri, fotografii, articole, monografii).

contact: iic@alpinet.org, telefon 683.51.03

Autorii acceptă că publicarea materialelor nu aduce deocamdată venituri materiale.

Înscrie-te pe lista alpinet2k.

Primeşti zilnic, gratuit, noi ştiri de la munte,

de la cei care umblă pe munte.

informaţii: www.alpinet.org, iic@alpinet.org

nr. 77, mai 2007

Munţii Parâng

Din Valea Roşiile pe Vârful Parâng ..... pag. 3-14

Dobrogea

Cetatea Capidava ..... pag. 15-32

Coralii de lângă Litoral ..... pag. 33-43

Munţii Igniş

Vârful Pietroasa ..... pag. 44-50

Vârful Pleştioare ..... pag. 51-58

Obcina Mestecăniş

Prin Cheile Lucavei, peste creastă ..... pag. 59-61

Bibliografie montană ..... pag. 62-64

coperta 1 / first cover

De pe Vf. Galbena
(Munţii Făgăraşului, 2419 m) privim spre nord, către cel mai înalt vârf din Romania.

foto: Ică Giurgiu, Gabriel Silvăşanu
(Clubul de speologie "Emil Racoviţă" Bucureşti)

Respectă natura !
Lasă doar urmele paşilor.
Ia numai fotografii.
Ucide doar timp.

Editor:

alpinet.org

ISSN 1841 - 7957

redactor, tehnoredactor:
Ică Giurgiu (iic@alpinet.org, 683.51.03)

bannere: Ionuţ Nechita

© Reproducerea oricărui material din revistă, în scopuri comerciale, nu este permisă. Materialele angajează în general doar responsabilitatea autorilor.

publicitate: iic@alpinet.org

descriere la zi, cu imagini explicate

Din Valea Roșiile pe Vârful Parâng

text: Dinu BOGHEZ
(Râmnicu Vâlcea)

foto: Trestian Găvănescu
(Râmnicu Vâlcea)

fotografii:
Floriana BOGHEZ

foto: Dinu Boghez

1 octombrie 2006. Pornisem de dimineață pe șoseaua de sub Munții Căpățânii (Râmnicu Vâlcea - Târgu Jiu); apoi am parcurs Defileul Jiului până la Petroșani și de acolo - cu un mijloc de transport pe Valea Jieţului - am ajuns la cabana Groapa Seacă, baza de plecare către munte. Eram însoțit de Floriana, fiica mea.

2 octombrie. Plecăm la vremea întunericului, pe drumul forestier de pe Valea Jieţului (marcaj punct roșu, vezi harta 3). Îl cunoșteam, are 4 km. După o oră de mers eram la captarea Jieț. A urmat o porțiune cu noroi pe care greu l-am putut ocoli, pe drum de TAF. Se sfârșeau noroiul și drumul de TAF la apa Gheșului, în susul căreia oamenii sfârtecau pădurea. Am trecut apa zbuciumată pe o punte firavă.

A urmat urcușul prin pădurea cu brazi falnici (imaginea 5). Într-o oră am ajuns să traversăm învolburata apă a Roșiilor. Am găsit podul mai amărât decât

4 Răchitan (Lytrum salicaria).

ultima dată când trecusem pe aici. În schimb, refugiul Agăţat (imaginea 6) - curat, cu izvor adus în preajma sa şi curăţenie înăuntru - m-a impresionat şi de data asta. Am făcut prima pauză.

Am revenit la punctul roşu, marcajul traseului şi am intrat cu repeziciune pe cărarea cu stânci, strânsă între per-deaua de jnepeni. Cu ceva atenţie la străbaterea firişoarelor de apă (destul de frecvente) şi mai apoi pe brâna cu stânci uriaşe am ajuns deasupra marii poieni din treapta glaciară pe care aveam să o urcăm mai apoi. Am coborât lângă steiul uriaş din mijlocul poienii (imaginea 22) şi câteva clipe am privit cu nesaţ înălţi-mile către care ne îndreptam. Am înce-put să urcăm serpentinele strânse ce du-ceau către bordeiul stânei, acolo unde plaiul întins al lanţului de căldări glaciare îşi unduia iarba mare, ce părea neatin-să de turmele de oi.

Am ajuns repede la Iezerul Zănoagei Stânei (imaginea 10), cu steiul de piatră din mijlocul său oglindit în apa limpede, nemişcată de vreo pală de vânt. N-am zăbovit şi ne-am desprins din marcajul ce ducea spre vârf ca să stăm o clipă şi pe malul Lacului Roşiile. Apoi pe cel al Lacului Lung (imaginea 13).

De aici încolo nu ne mai rămânea decât drumul spre creastă, către Şaua Gruiu. Am ocolit Lacul Lung până către capătul dinspre vale. Apoi am căutat drumul înălţimilor, ocolind borduri stâncoase, presărate cu jnepeni. Ne-am îndreptat către strungi bănuite a fi cheia potecii vârstate cu punct roşu, semnul pe care-l căutam şi până la urmă l-am găsit. Nu era el prea clar şi poate chiar s-ar impune reîmprospătarea lui, dar de aici înainte nu l-am mai pierdut.

După harta pe care o aveam la îndemână drumul ar fi trebuit să urmeze malul drept geografic al Iezerului Mândra, dar în realitate punctul roşu ne-a condus tocmai pe celălalt mal. Sărind din stâncă-n stâncă, sprijinindu-ne adesea de ele, mai găsind câte-un crâmpei de potecă înierbată şi mai ales semnul de marcaj, uneori greu perceptibil, am ajuns pe malul Lacului Mândra (imaginile 14-16). Meritam un moment de odihnă, cu atât mai mult cu cât poteca până în Şaua Gruiu se arăta a fi grea la urcuş. Am admirat locurile, înconjuraţi de marea de piatră, pe alocuri oglindită în pânza de apă a Mândrei, nemişcată de vânt.

Apoi am părăsit malul lacului. Am trecut pe lângă vreo 3-4 locuri de cort, înconjurate de ghizduri de piatră (imaginea 14). Am început urcuşul către creastă. A debutat acesta brutal, direct pe marea pantă ce conduce în Şaua Gruiu. Se strecura poteca printre stâncării, pe unde nici nu bănuiai că există loc de păşit. Mergeam direct în sus, cu şerpuiri aproape impercetibile. Noroc că diferenţa de nivel nu era prea mare, doar vreo 130 metri, după care la cota şeii, la 2305 metri, obosiţi, fericiţi, ne-am trântit pe iarba înălţimilor. Bătea vântul şi frigul zilei de toamnă se simţea zdravăn aici.

Apoi ne-am îndreptat spre marele vârf (imaginile 17-20). După ce pantă urcasem, drumul spre Parângul Mare ne părea acum o joacă. Pe poteca strecurată printre stânci şi iarba pitică a vârfurilor mari înaintam repede. Ne-a trebuit cam ½ oră să ajungem pe cupola vârfului.

Apoi am revenit repede în Şaua Gruiu, unde ne lăsasem rucsacii. Pe vârful de pe care tocmai plecasem veneau vălătuci de nori. Dar jos, în locurile către care ne reîndreptam, era soare. De pe Muchia Gemănarea - Slivei până spre Păcleşa şi Ieşu soarele înobila muntele.

Începem coborârea. Străbatem stâncăriile ce ne stau în cale, cât putem de repede. Ne gândim că dacă ajungem la refugiul Agăţat mai târziu de ora 18 ne prinde noaptea în pădurea de brazi şi nu o să ne fie deloc la îndemână. Până la plaiul de lângă stână nu ne oprim deloc. Coborâm treapta glaciară şi iată-ne lângă marele stei de piatră cu punct roşu mare pe el (imaginea 22). Aici, la marele stei din

3 Extras din lucrarea lui Nae Popescu - În Munţii Vâlcei - Oficiul Judeţean de Turism Vâlcea; actualizări realizate în anul 2006 de Ică Giurgiu şi Dinu Boghez.

5 Prin pădurea dintre apa Gherepului şi refugiul Agăţat.

6 Refugiul Agăţat.

7 Creasta masivului; vedere dinaintea treptei glaciare a Lacului Zănoaga Stânei.

8 Spre Lacul Zănoaga Stânei.

10 Lacul Zănoaga Stânei.

11 În drum spre Căldarea Lacului Mândra.

12 Parângul Mare, văzut de deasupra Lacului Lung.

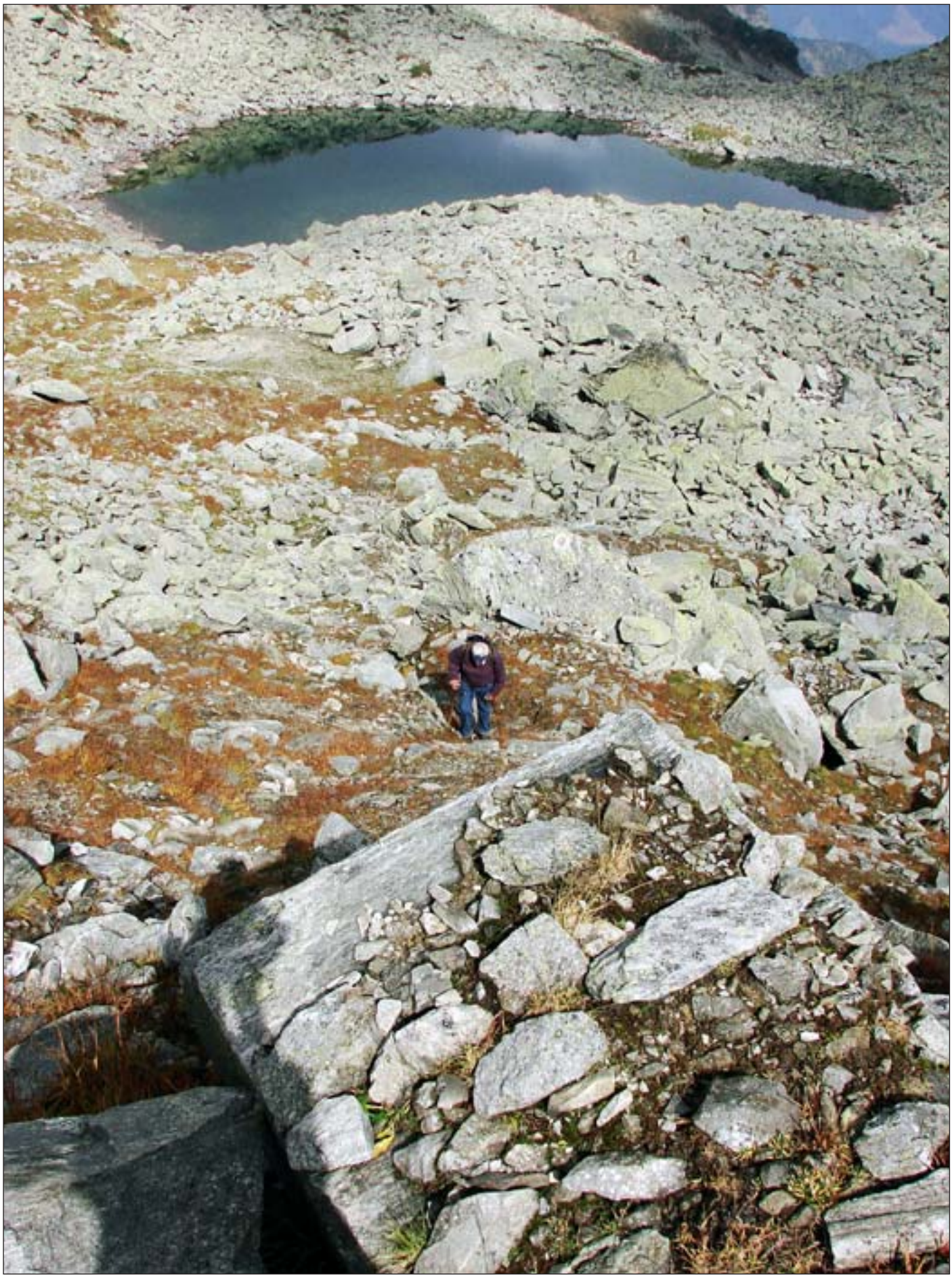

13 Lacurile Lung şi Roşiile.

14 Lacul Mândra; în stânga lui, locurile de cort.

15 De la Lacul Mândra, urcuş spre Şaua Gruiu.

16 Căldarea Roşiile, cu Lacurile Mândra (stânga), Lung (centru), Roşiile (dreapta).

17 Parângul Mare (2519 m), văzut din Şaua Gruiu.

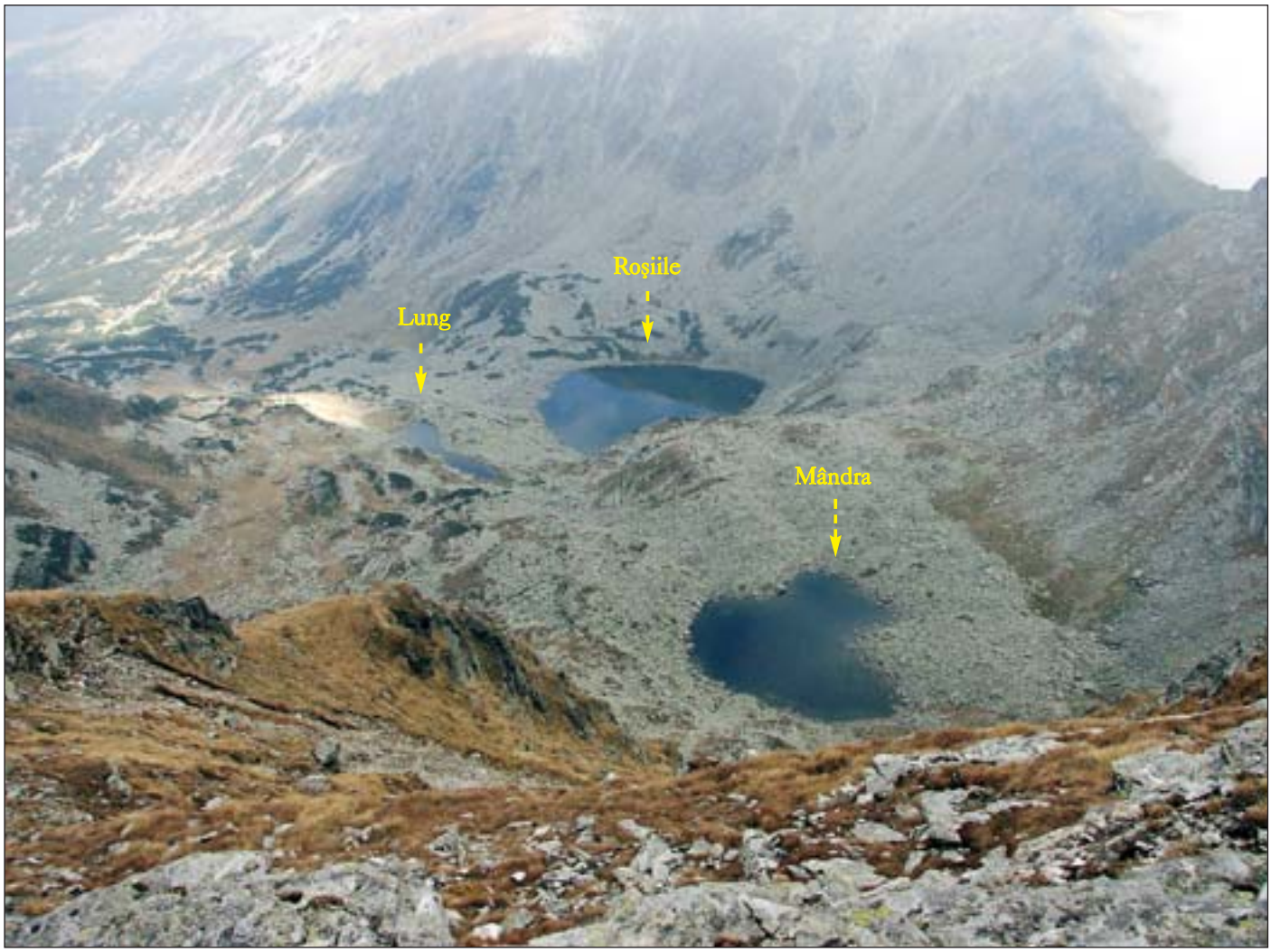
18 Parângul Mare (2519 m), Gemănarea (2426 m), Slivei (2420 m).

19 Vf. Parângul Mare (2519 m).

20 De pe Parângul Mare (2519 m), Căldarea Roşiile.

mijlocul poienii, ne-am odihnit o clipă.

Soarele stătea să dea peste creste şi umbrele înserării nu erau prea departe. Apoi ne-am avântat pe poteca dintre jnepeni, printre stâncile cele mari şi, pe nesimţite, am ajuns în poiana refugiului. Am traversat apa învolburată, am urcat poteca din pădurea de brad şi ne-am îndreptat cu repeziciune spre vale. Auzeam din ce în ce mai puternic zgomotul apelor care doar ceva mai încolo aveau să alcătuiască Jieţul, prins ca într-o menghină în prăpastia captării hidrotehnice.

Mergeam tăcuţi, oboseala ieşise la iveală. Ultimii paşi prin frumoasa pădure de brad s-au sfârşit la puntea de peste apa Gherepului. Urma de acum încolo singura porţiune de drum care nici la urcare nu ne entuziasmase. Drumul noroit al TAF-ului care cobora lemne din pădurea Gherepului de abia ne lăsa, cât de cât, să-l ocolim. La capătul drumului forestier am ajuns în pragul înserării. Doar câteva minute am zăbovit, odihnindu-ne pe trunchiul unui brad.

Apoi, din nou la drum. Cei 4 km de drum forestier până spre cabană trebuia să-i facem în pas de metronom dacă nu vroiam să ne apuce întunericul. Când am ajuns la şoseaua asfaltată, luna, acum

21 Bujor de octombrie.

doar la jumătate, aflată printre brazi, strălucea cât să ne lumineze drumul.

La cabană, sfârşitul însorit al săptămânii îşi stingea ultimele ecouri. Ciorba caldă, duşul deopotrivă şi moliciunea focului din sobă aveau să ne ducă - prin lumea viselor - din nou în locurile mirifice prin care fusesem.

22 Steiul din poiana de sub stâna Roşiile, văzut la coborâre.

Alte articole din revista Invitaţie în Carpaţi, serie nouă, despre Munţii Parâng:
Marcaje mincinoase, nr. 70, paginile 3-4;
Parâng, starea la zi a marcajelor, nr. 74, paginile 3-19;
Peşteri din Munţii Parâng, nr. 74, paginile 19-31;
Creasta Parângului, iarna, de la Rusu la Rânca, nr. 75, paginile 3-14.

Prima menţionare a geţilor într-o operă literară.
*** La 50 î.e.n. Burebista unifică Dobrogea cu statul dac.**
*** Cel mai lung şi vechi drum de cale ferată peste Dunăre.**
*** Cea mai lungă şosea peste Dunăre.**
*** Plaje de unde se poate înota în fluviu.**
*** Forme de relief foarte rar întâlnite.**
*** Cel mai vechi înscris în limba română.**

Cetatea Capidava

text şi imagini:
Ică GIURGIU (Bucureşti)

reportaj fotografic, cu explicaţii:
Andrei RAFTOPOL (Brăila)

Mulţumiri speciale Cristinei Lazăr (Bucureşti) pentru răbdarea şi interesul cu care a scotocit - nu numai de la volanul autoturismului personal - şoselele, drumurile şi cotloanele Dobrogei, ajutând astfel la acumularea datelor pe care vi le prezentăm.

I. Dobrogea

Dobrogea include teritoriul a două judeţe: Tulcea, la nord şi Constanţa, la sud. Întinderea ei este delimitată pe trei laturi de ape (la apus, miazănoapte şi răsărit) iar la sud de graniţa pe uscat dintre România şi Bulgaria. La vest, Dobrogea este separată de restul ţării de Dunăre; fluviul constituie şi graniţă nordică pentru Dobrogea, de asemenea frontieră între România, Republica Moldova şi Ucraina. La est, Dobrogea este mărginită de Marea Neagră.

Teritoriul dobrogean este foarte puţin cunoscut ca peisaj în afară de ce se vede de pe şoselele principale; însă aproape orice ieşire de pe acestea ne oferă acces în locuri deosebite.

Dobrogea este împărţită, urmare a întâmplărilor geologice, în trei unităţi morfostructurale, prin falii cu direcţie vest-est (rupturi ale scoarţei terestre, lungi de zeci de kilometri şi adânci de sute de metri). Dobrogea de Sud este delimitată la nord de falia Capidava - Ovidiu iar la miazăzi de graniţa cu Bulgaria. În general aici este un relief tipic de podiş, cu întinse suprafeţe orizontale şi altitudini în jur de 150 metri; numeroase chei importante ca dimensiuni, în general cu aspecte pitoreşti, fărâmiţează acest podiş.

Şisturile verzi, din fundament, sunt de obicei pe la 1000 metri adâncime, iar cuvertura sedimentară de peste ele este predominant carbonatică, cuprinzând roci vechi de 40-140 milioane de ani. La suprafaţă sunt depozite de 20-30 metri de loess (vechi de 1 milion de ani). Întreaga Dobroge de Sud poate fi considerată ca având relief calcaros, cu aspecte variate, atractive prin diversitate şi inedit în special pe văi.

Istoria Dobrogei

În anul 657 î.e.n. apare prima colonie grecească, la Histria, pe malul Lacului Sinoie (numită Histria în sursele romane, Istria în cele greceşti).

La 514 î.e.n. la gurile Dunării soseşte expediţia regelui persan Darius Histaspe.

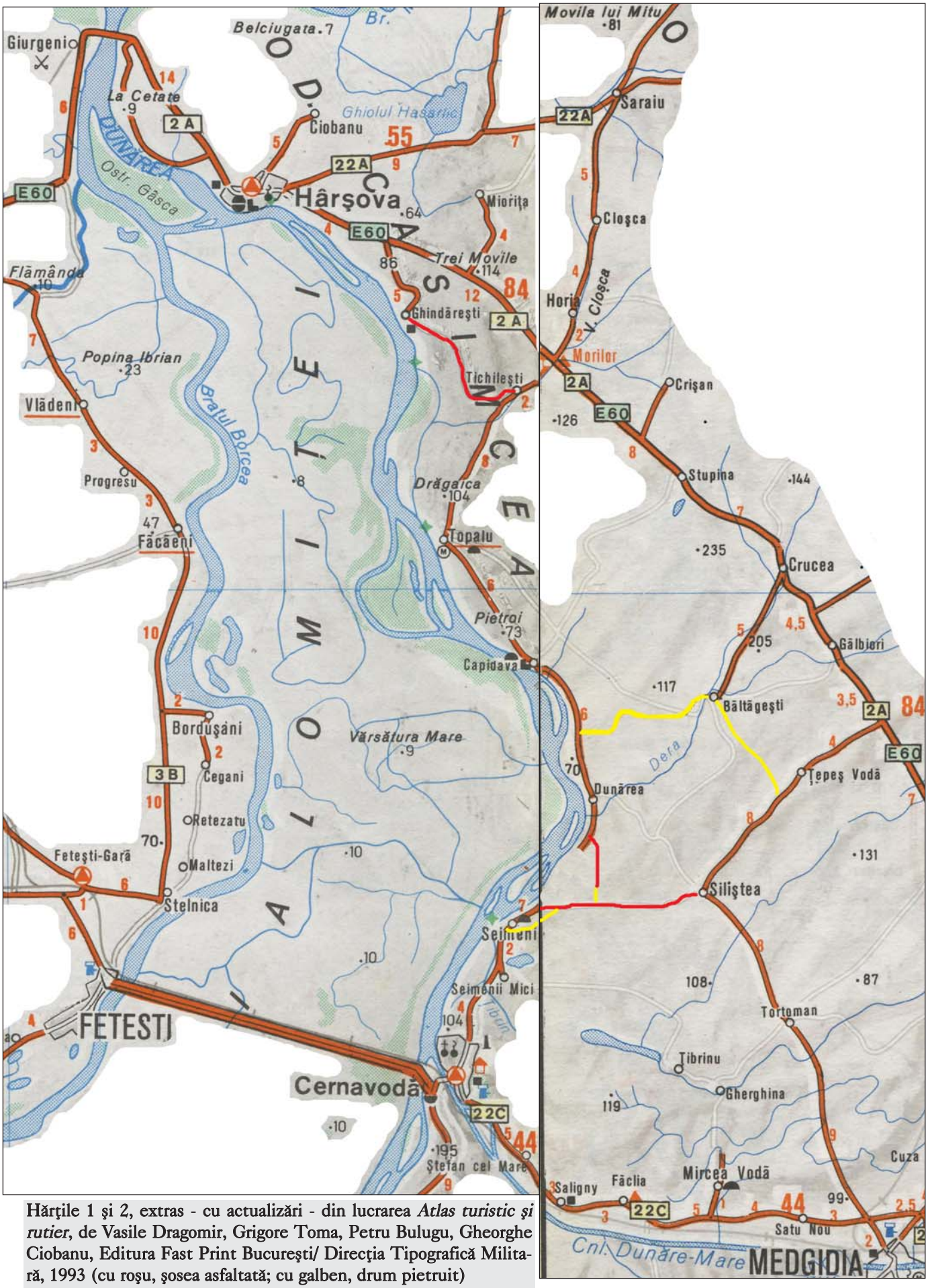
De la Sofocle, poet grec (497-405 î.e.n.), din tragedia Triptolemos aflăm că un rege, Charnabon, domneşte peste geţi. Este prima menţionare a geţilor într-o operă literară.

În anii 300 şi 292 î.e.n. geto-dacii regelui Dromichete, conductorul unei uniuni de triburi din stânga Dunării, îl învinge pe generalul macedonean Lisimah şi, la condiţiile de pace, revendică, printre altele, cetăţile de pe dreapta Dunării: Troemis (la sud de oraşul Măcin) şi Aegyssus (Tulcea).

În secolul I î.e.n., la sudul Dunării vin romanii, apoi aceştia urcă până la gurile Dunării. La 50 î.e.n. atacurile regelui dac Burebista asupra oraşelor de pe malul Mării Negre unifică Dobrogea, pentru trei ani, cu statul centralizat dac. Apoi Dobrogea revine sub controlul romanilor.

Strabon (63 î.e.n.-19 e.n., geograf şi istoric grec), în volumul VII al lucrării Geografia, afirmă că dacii şi geţii vorbeau aceeaşi limbă.

În anul 30 î.e.n., între regele dacoget Roles, care domina Dobrogea de Sud, şi vecinul său de la nord, regele Dapyx,

Hărţile 1 şi 2, extras - cu actualizări - din lucrarea *Atlas turistic şi rutier*, de Vasile Dragomir, Grigore Toma, Petru Bulugu, Gheorghe Ciobanu, Editura Fast Print Bucureşti/ Direcţia Tipografică Militară, 1993 (cu roşu, şosea asfaltată; cu galben, drum pietruit)

3 De pe autostrada Feteşti - Cernavodă, 29 ianuarie 2006. Dunărea, văzută aici către amonte, este aproape în totalitate îngheţată, după mai multe zile cu tempe-raturi sub -15 grade. Podul de gheaţă a fost timp de milenii una din posibilităţile de a trece fluviul. Ce se întâmpla în vremea asta pe Marea Neagră aflaţi din paginile 53-59 ale revistei Invitaţie în Carpaţi, numărul 57.
foto: Emilia Marinescu (Bucureşti)

din Dobrogea Centrală, izbucnește un conflict. Roles apelează la ajutorul generalului roman Crassus, Dapyx este înfrânt iar populația necombatantă retrasă în Peștera Keire, cu animale și obiecte de preț, este obligată să se predea, pentru că romanii închiseseră gurile peșterii.

În anul 29 î.e.n. (aflăm de la Dio Cassius), regele Roles îl ajută pe generalul roman Crassus să îi învingă pe bastarnii care îi atacaseră pe romani.

În secolul III e.n. începe perioada romano-bizantină, sfârșitul Imperiului Roman. Apare creștinismul în Dobrogea. Popoare migratoare atacă și teritoriul dobrogean. La începutul secolului al XIII-lea, năvălirea tătarilor pune capăt stăpânirii bizantine asupra Deltei Dunării.

Între 1390-1416, Dobrogea se află sub stăpânirea lui Mircea cel Bătrân.

Între 1416-1877, până la războiul de Independență, Dobrogea va fi sub stăpânire otomană. După acest război, Dobrogea se reintegrează României.

II. Pe malul drept al Dunării, de la Cernavodă la Hârşova

Faleza Fosiliferă

Imediat ce trecem, pe autostrada Feteşti - Cernavodă, peste Balta Ialomiței (imaginea 3), ajungem pe malul drept al Dunării (vezi hărțile 1 și 2, extras - cu actualizări - din lucrarea *Atlas turistic și rutier*, de Vasile Dragomir, Grigore Toma, Petru Bulugu, Gheorghe Ciobanu, Editura Fast Print București/ Direcția Tipografică Militară, 1993).

Înainte cu circa 200 m ca șoseaua să ajungă efectiv pe malul drept al Dunării, sub noi, în dreapta față de sensul de înaintare, timp de câteva secunde (din viteza mașinii sau a trenului), se vede o faleză de calcar înaltă de aproximativ 30 metri (o botezăm Faleza Fosiliferă), galben portocalie la culoare, cu straturi groase; un drum pietruit trece pe la baza ei, chiar pe malul fluviului.

Podul Saligny

În paralel cu autostrada este, peste Balta Ialomiței, Podul Anghel Saligny, pentru linia ferată. Calea ferată Constanța - Cernavodă a fost dată în funcțiune în 1860. După 30 de ani, la 9 octombrie, s-a deschis șantierul de la Cernavodă, pentru construirea podului peste Dunăre; proiectul era condus de inginerul român Anghel Saligny. În 1895, la 26 septembrie, a avut loc inaugurarea podului. În ziua respectivă, Saligny, împreună cu soția și fiica se găseau într-o șalupă ce staționa sub pod în timp ce deasupra lor - în proba de maximă solicitare a noii construcții - treceau 15 locomotive, cu viteză de 70 km/ oră.

Podul Saligny este cel mai lung (4.808 metri) și vechi drum de cale fe-

rată peste Dunăre. Are o deschidere maximă între piloni de 120 metri. Lungimea lui deasupra fluviului este de 1.456 metri. La data construirii era cel mai lung pod din Europa şi al treilea din lume. Fundaţiile podului se găsesc la 30 metri sub nivelul apelor mici. Podul se înalţă la 30 metri deasupra apelor mari.

Ramificaţia Deasupra Falezei

Imediat ce sosim, pe autostradă, pe malul drept al Dunării, apare o ramificaţie importantă de drumuri (o numim Deasupra Falezei). De aici, spre dreapta, către sud-vest, se desprinde şoseaua ce duce în localitatea Ion Corvin (aflată la 37 km), cale pe malul drept al fluviului, spre amontele lui, pe drumuri arătate de hărţile rutiere ca fiind de calitate secundară (în realitate sunt asfaltate); va fi un peisaj pitoresc, divers (pădure, stepă, denivelări, multe păsări sălbatice).

De la ramificaţia numită Deasupra Falezei mai sunt, spre înainte, 27 km până la Medgidia (şi 64 km până la Constanţa), pe principala cale de acces pe Litoral; pe mulţi kilometri ai acestei direcţii şoseaua este destul de îngustă, cu multe denivelări, stânjenind traficul auto.

Tot la ramificaţia numită Deasupra Falezei apare, spre stânga, indicator către oraşul Cernavodă (2 km). Imediat ce ne înscriem pe această direcţie, la aproximativ 100 metri de intersecţia numită de noi Deasupra Falezei, pe dreapta şoselei asfaltate se desprinde un drum pietruit, lat, uşor circulabil (dacă este uscat) pentru microbuze şi autocare (să-l numim Drumul Geologic). El va ajunge - după circa 2,5 kilometri de la desprinderea din şoseaua asfaltată - la o clădire industrială de pe malul Dunării, unde un gard blochează accesul auto pe mai departe (ne aflăm la 50 m altitudine). În apropierea gardului poate întoarce un autoturism sau microbuz. Pentru autocare există loc de întoarcere cu circa 500 de metri înainte de acest gard, într-un loc cu câteva gospodării modeste, aflat chiar înainte de faleza cu calcare dezgolite.

Faleza Fosiliferă, verticală, pe alocuri surplombată, este rezervaţie cu 3 hectare suprafaţă; se întinde pe aproximativ 500 metri, până la gardul industrial (o plăcuţă semnalează că locul este protejat de Academia Românie).

În afară de priveliştea către stratele de calcar din faleză, cu microforme de concreţionare pe alocuri, atrag imediat atenţia agitaţia permanentă a păsărilor şi sutele de cuiburi săpate direct în argilele ce acoperă stratele de calcar (sunt rândunele şi lăstuni, specii foarte asemănătoare, mai ales văzute de la distanţă; rândunica are însă coada mult mai bifurcată şi cam dublă ca lungime faţă de lăstun).

3.1 Faleza de la sud de canalul Dunăre - Marea Neagră este străpunsă de galerii uriaşe, locul unde a fost depozitat explozibil pentru lucrări.
foto: Andrei Samoil (Bucureşti)

Printre aceste cuiburi se află, tot în argilă, adăposturi săpate de pescărei albaştri (Alcedo athis; numiţi de către localnici, caragaţe) şi prigorii (albinărel, prigoare). (vezi revista Invitaţie în Carpaţi, nr. 55, paginile 3-28)

La baza Falezei Fosilifere sunt plante de 20-30 cm înălţime, pe care sunt fixaţi, pe tulpină şi frunze, melci cu cochilie, de aproximativ 1,5 centimetri lungime. Este acesta un aspect specific Dobrogei, repetabil pe întinderea sa; plantele cu melcişori sunt ocrotite, de exemplu, în rezervaţia dunelor marine de nisip de la Agigea.

Dacă coborâm la marginea fluviului, putem avea ocazia să observăm diverse specii de melci de apă dulce, cu cochilii divers rotunjite sau extrem de ascuţite şi alungite; de asemenea, scoici de apă dulce, cochilia lor plat ovală putând chiar depăşi lungimea unei palme de om.

Intrarea în Cernavodă

De la ramificaţia numită Deasupra Falezei apare, către stânga, indicator către oraşul Cernavodă (2 km), localitate unde sosim traversând spectaculosul pod vopsit în roşu, numit Sf. Maria, întins peste canalul Dunăre - Marea Neagră (amenajare ce debutează din fluviu în stânga podului, la câteva sute de metri distanţă).

Imediat după ce trecem podul, pentru a continua să avansăm spre nord, prin localităţile de pe malul drept al Dunării, trebuie să păstrăm direcţia înainte (nu există indicator); ajungem pe străzile Seimeni şi Prelungirea Seimeni, şi, la ieşirea din localitate, găsim indicator spre oraşul Hârşova, inscripţionat cu Saraiu, 48 km (localitate din Podişul Casimcea, vezi harta 2, unde se întâlnesc patru şosele importante).

De reţinut că imediat după ce trecem podul Sf. Maria, dacă o luăm la stân-

ga, pe drum asfaltat, putem ajunge iar pe malul fluviului, acolo unde faleza continuă (imaginea 3.1).

De la Cernavodă spre nord

Prima aşezare în drumul nostru din Cernavodă către nord, de-a lungul fluviului, va fi, la 6 km, Seimeni, situată la 120 metri altitudine. De aici şi până la nord de localitatea Ghindăreşti vom descoperi un peisaj divers, nealterat supărător de prezenţa umană, de nebănuit din hărţi sau "ghidurile" apărute până acum despre Dobrogea. Suntem impresionaţi de curbele fluviului, de canalele de pe malul său drept, de lacuri şi bălţi, de dealurile ce se ridică în jur (peste unele şoseaua trece direct), de şerpii trecând drumul, de păsări sălbatice care apar tot mai frecvent (berze albe/ cocostârci, pupeze, pescărei, rândunele, lăstuni şi soiuri specifice bălţilor, uşor de observat dacă ne deplasăm cu 20-30 km/ oră). Foarte dese sunt cuiburile de barză de pe stâlpii reţelei electrice din localităţi.

Vedem faleze de loess în malurile Dunării şi ale canalelor din partea dreaptă a fluviului, de obicei cu mulţime de cuiburi săpate în partea lor superioară (imaginea 3.2); falezele dinamizează peisajul şi oferă, prin galben ruginiul lor un binevenit contrast de culoare, în orice anotimp.

Dacă suntem atenţi la şosea sau la ce se întâmplă la marginea panglicii de asfalt facem cunoştinţă cu popândăii, mamifere asemănătoare cu şoarecii, care se hrănesc cu graminee; au culoare maroniu deschisă, sunt lungi/ înalţi de 15-25 cm. Au obraji supţi, merg în patru labe, cu spatele curbat sau drept şi cu capul de obicei mai jos decât restul corpului; când stau, se ridică pe picioarele dinapoi, cu spinarea perfect dreaptă.

În localităţi remarcăm destul de des garduri clădite din piatră, mulţi pomi fructiferi la stradă, case în general modeste; se văd oameni cărând apă cu găleţile. Cuptoarele din lut, pentru coptul pâinii, pot fi zărite prin curţile satelor.

Din localitatea Seimeni spre localitatea Siliştea sunt 9 km; drumul, figurat pe hărţi ca neasfaltat, are în realitate atribut contrar; nu este singura situaţie fericită de acest fel, existând, ce-i drept, şi

3.2 În malurile (înalte de câţiva metri) şi falezele de loess (înalte de zeci de metri) sunt cuiburi de păsări, de diverse specii.
foto: Ică Giurgiu

cazuri în care drumuri trecute pe hărţi ca fiind asfaltate sunt în realitate doar pietruite sau au acoperământul de asfalt de mult luat sau puternic găurit. În dreptul localităţii Seimeni - ca şi în dreptul altor multe locuri din Dobrogea - apar pe hărţi semne de vestigii dacice şi romane; în teren nu mai este acum nimic de văzut în legătură cu aceste descoperiri. Unii localnici mai culeg resturi ceramice sau diverse piese vechi care apar la suprafaţă în urma lucrărilor agricole şi, contra plată, le predau arheologilor.

La 2 km de la ieşirea din Seimeni spre Siliştea se desprinde, la stânga, şoseaua spre localitatea Dunărea, până unde sunt 5 km. Vom ajunge la circa 100 metri de malul fluviului, la acelaşi nivel cu el. Lângă perdeaua forestieră de pe malul Dunării, la marginea islazului dintre fluviu şi şosea, putem găsi corturi şi maşini ale celor care vin la pescuit şi odihnă.

Pădurea ajunge apoi până imediat lângă şosea, întreruptă de luminişuri cu bălţi al căror nivel oscilează în funcţie de nivelul fluviului, precipitaţii şi temperatură (posibilităţi numeroase de a vedea exemplare diverse de avifaună, primele remarcate fiind de obicei cele cu penaj alb).

La 3 km din localitatea Dunărea spre localitatea Capidava se desprinde către dreapta drumul pietruit spre localitatea Băltăgeşti, până unde sunt 9 km. Tot în Băltăgeşti se poate ajunge, pe drum pietruit în stare bună, venind dinspre localitatea Siliştea (aflată pe drumul de legătură Medgidia - Ţepeş Vodă, dintre DN 22C şi E60/ 2A).

4 Cetatea Capidava (laturile dinspre sud şi est) văzută de pe şoseaua Cernavodă - Hârşova (vezi şi harta 9).
foto: Icâ Giurgiu

Din Bălţăgeşti mai sunt 8 km asfaltaţi până în şoseaua principală Hârşova - Constanţa (E60/ 2A), unde se iese în localitatea Crucea. Mergând din Bălţăgeşti spre Crucea, când mai sunt 5 kilometri până în Crucea, pe dreapta, panoramă excepţională către Dealurile Crucea (vezi articolul următor, despre atolii de la Crucea), care au un important relief calcaros. Aceste dealuri nu apar deosebit în peisaj privite din E60/ 2A, dar sunt extrem de atractive văzute din drumul Bălţăgeşti - Crucea: multe stâncării, pe suprafeţe mari, canioane pe laturi, pădure rară sau deasă, deci posibilitate de odihnă la umbră până pe creasta lor (aici se pot face marcaje turistice, două sau chiar trei trasee fiind posibil de introdus între atracţiile Dobrogei).

Partea superioară a Dealurilor Crucea (205 m altitudine), dezgolită, stâncoasă, stârneşte interes şi prin formele de relief atipice, vizibile de la câţiva kilometri distanţă, fie dinspre E60, fie de pe drumul Bălţăgeşti - Crucea: mari cercuri de piatră, cu diametrul de câţiva zeci de metri. Acestea sunt părţile superioare ale foştilor atoli (colonii de corali), aici, pe Dealurile Crucea, fiind al doilea loc cunoscut din România unde se găsesc la suprafaţă astfel de forme de relief. Partea stâncoasă superioară a Dealurilor Crucea se întinde între 205 m altitudine şi circa 180 m altitudine.

De la ramificaţia spre Bălţăgeşti, mergând în continuare pe malul Dunării, mai avem circa 2 km până pe dealul de unde se deschide brusc vedere asupra zidurilor cetăţii Capidava (imaginile 4, 5).

Capidava

Cetate la 80 m altitudine, una dintre numeroasele fortăreţe vizibile încă de-a lungul Dunării (imaginile 4-26). Se află pe calcare (jurasic superior, 90 milioane de ani vechimea lor).

Are ziduri parţial reînălţate. Domină fluviul de pe o denivelare situată la 50 m în linie dreaptă faţă de malul acestuia. Castru construit în timpul domniei împăratului roman Traian, cu axe de 130 x 100 metri, refăcut în secolele IV-VI. Zidul de incintă, cu turnuri, are circa 2,6 metri grosime. Sunt vizibile porţile fortificaţiei, iar în interior urmele unei bazilici. Numele antic se pare că este de origine getică. În secolele X-XI, aşezare ţărănească militară. Câteva dintre obiectele

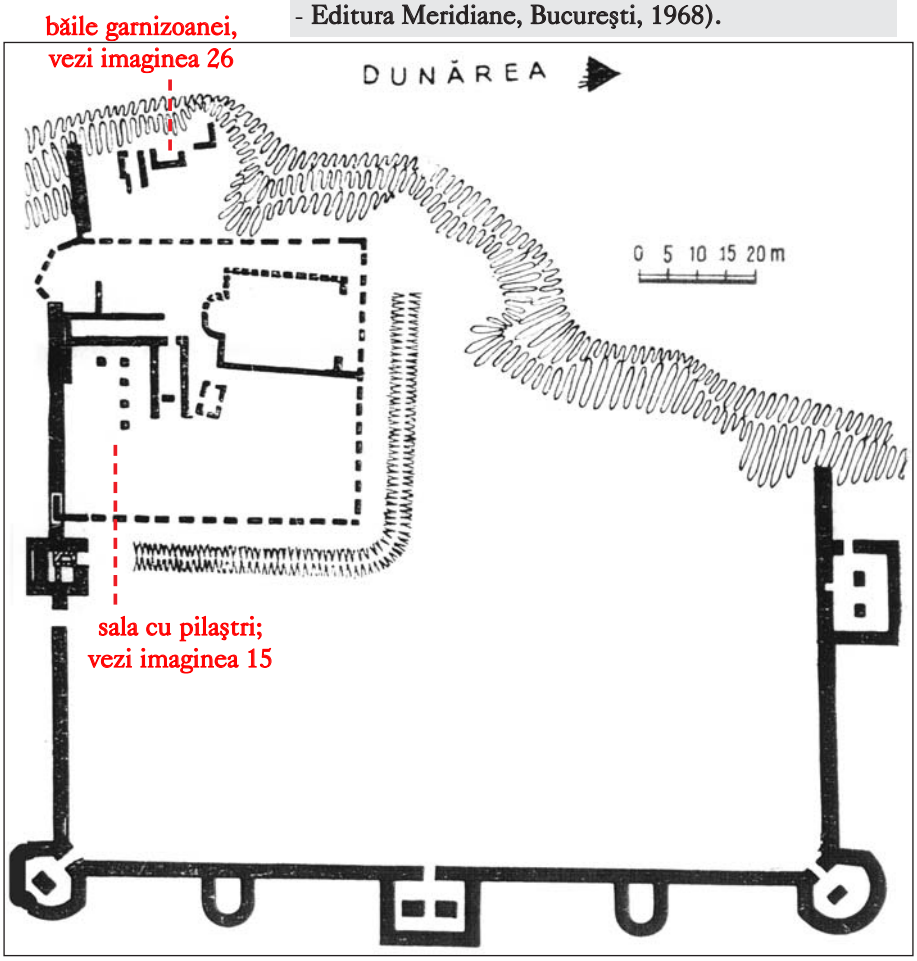
5 Cetatea Capidava (latura dinspre est) privită de pe şoseaua Cernavodă - Hârşova.
foto: Icâ Giurgiu

6 Dunărea, imediat în aval de cetatea Capidava. (săgeata arată plaja din dreptul căreia se poate înota în siguranţă; pe dreapta pozei, şoseaua către Hârşova, spre avalul fluviului)
foto: Ică Giurgiu

7 Cetatea Capidava, plan general, epoca romană (după Radu Florescu - Ghidul arheologic al Dobrogei - Editura Meridiane, Bucureşti, 1968).

descoperite la Capidava pot fi văzute la Muzeul Naţional de Istorie din Bucureşti şi la Muzeul de Istorie şi Arheologie din Constanţa.

Lângă zidul de nord al cetăţii este loc de pus corturi, dar trebuie aprobare de la cei care se află la casa arheologilor, situată şi ea tot lângă zidul de la miazănoapte. Casa arheologilor are o capacitate de cazare de circa 40 de locuri, pentru cei care vin an de an la săpături. În curtea casei se pot admira coloane de marmură şi resturi de coloane scoase din săpăturile întreprinse în perimetrul cetăţii; de asemenea, pe mese de lemn acoperite cu umbrare se poate vedea recolta zilnică de ceramică şi oase, culeasă din săpături.

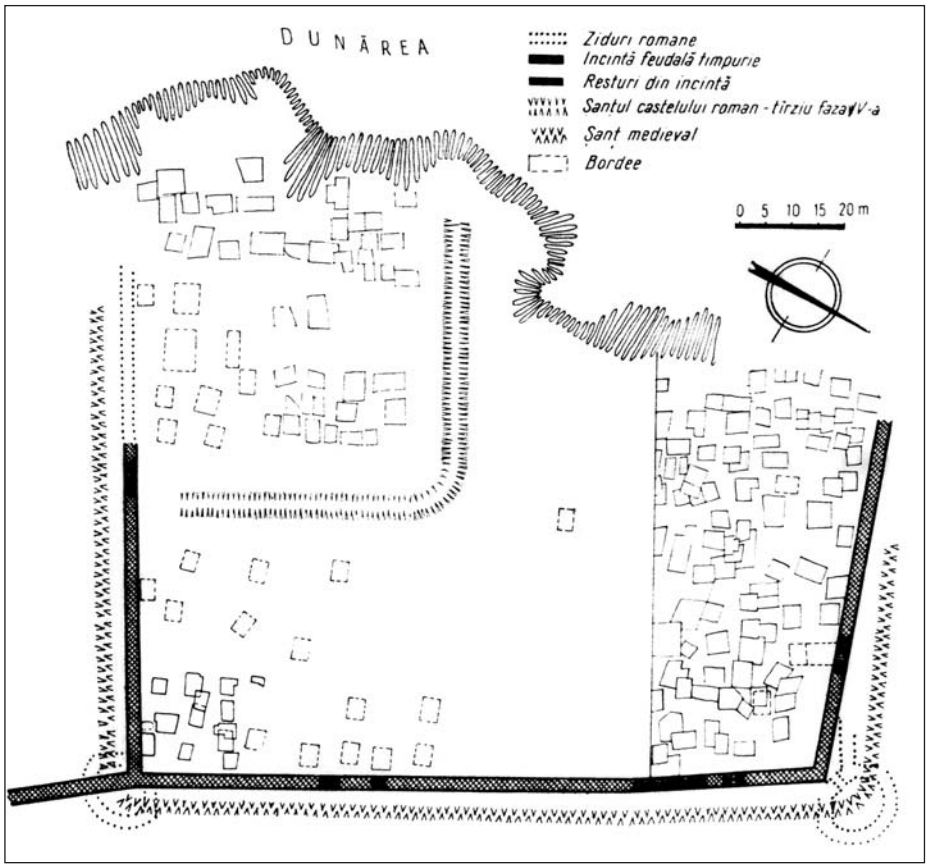
Cetatea se poate vizita, fără plată, cerând permisiune de la arheologi, sau, atunci când aceştia lipsesc, se poate intra în perimetrul cetăţii prin mai multe locuri, neexistând pericol de a forţa vreun gard sau de a produce deteriorări. Arheologii sunt uneori dispuşi, dacă sunt prezenţi, să ofere grupului de vizitatori explicaţii mai ample, funcţie şi de interesul acestora.

De pe zidurile cetăţii se deschide perspectivă largă asupra fluviului, spre sud şi nord (imaginile 6 şi 11), aproximativ 4 km în fiecare direcţie. Nave de diverse dimensiuni urcă sau coboară pe fluviu, sporind ineditul peisajului. Sub zidurile dinspre fluviu se află o plajă, cu

pietre de calcar. Imediat la nord de cetate malul fluviului este nisipos, aici fiind locul de baie preferat al sătenilor (imaginea 6). Atenţie: este singurul loc recomandat pentru baie în această localitate, imediat în amonte şi aval de el fiind vârtejuri submerse puternice, care au făcut victime. În localitatea Capidava localnicii au câteva lotci cu care trec fluviul pe malul său stâng, acolo unde în pădure sunt ceva case şi se poate pescui în reţeaua de canele şi bălţi.

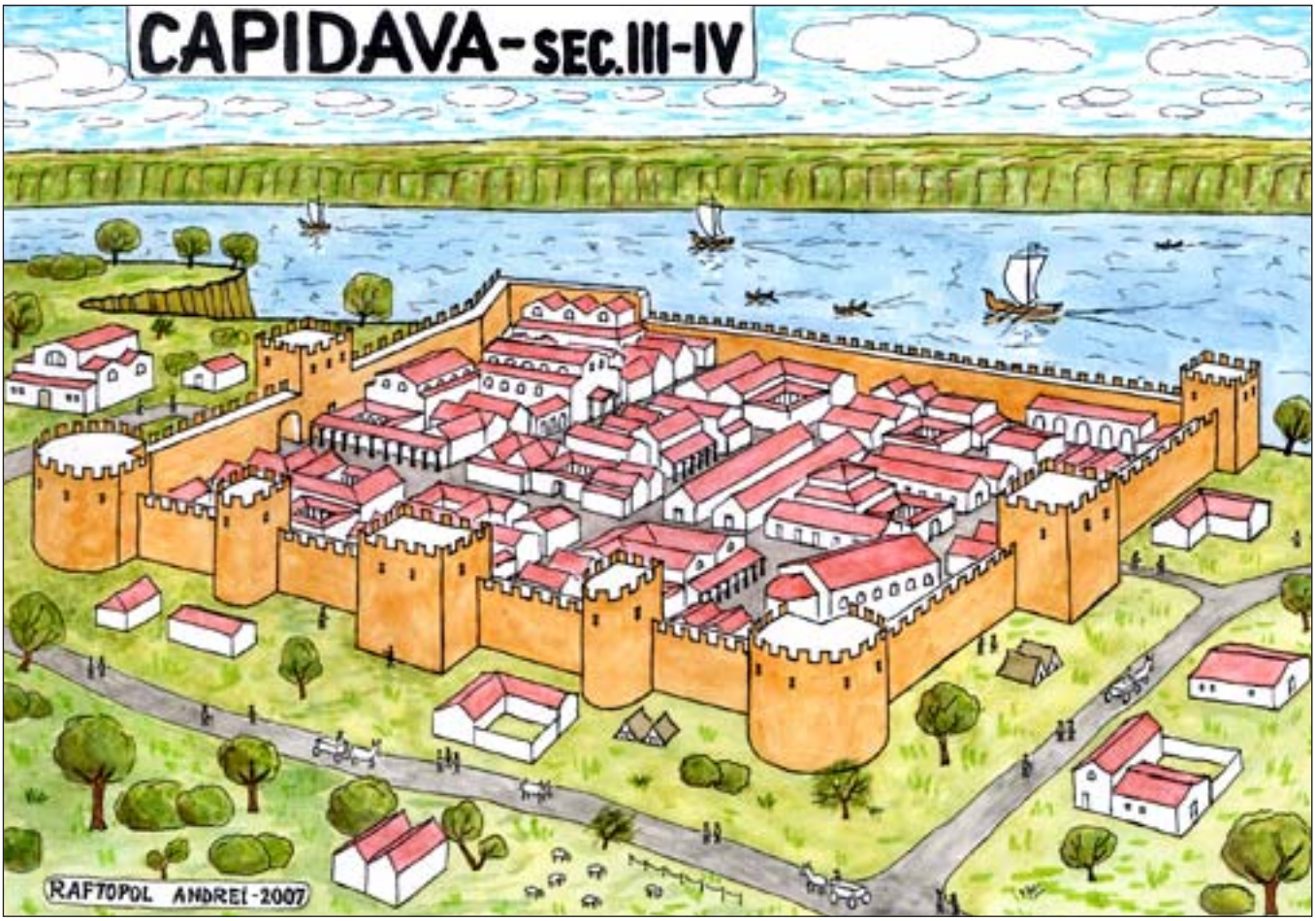
Din localitatea Capidava avem 6 km până în localitatea Topalu, aflată la 70 m altitudine.

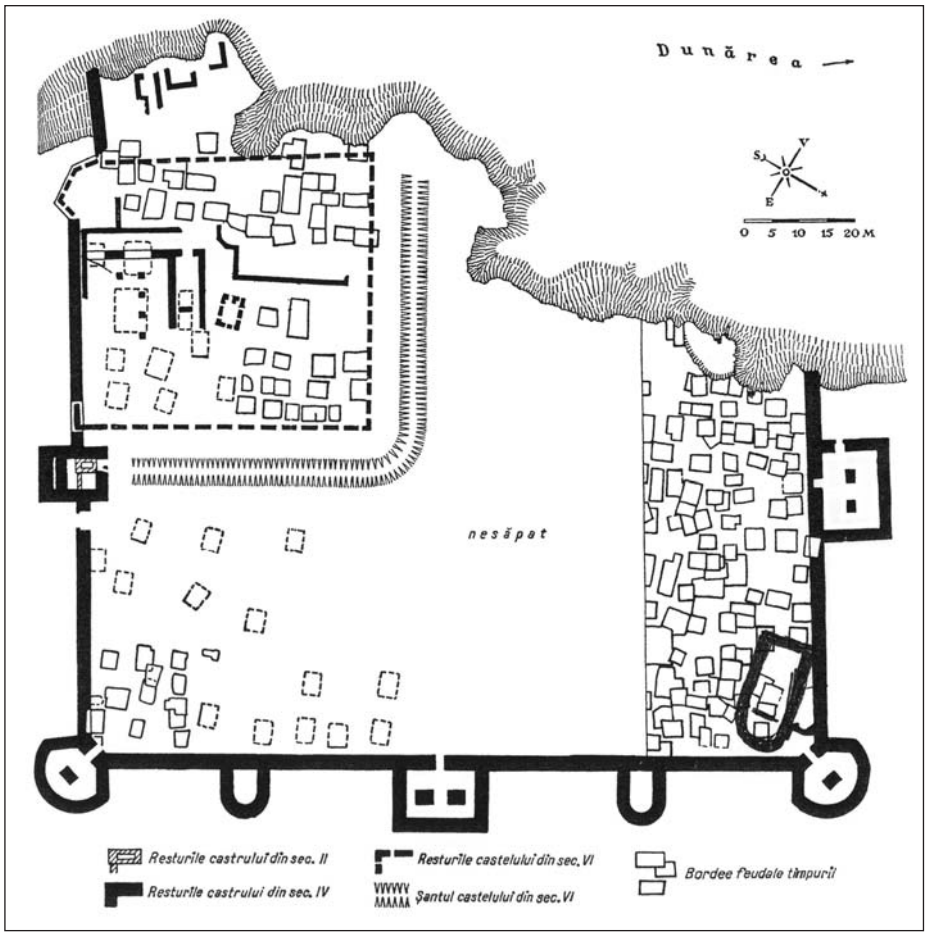
În localitatea Topalu, nesemnalat de nici un indicator rutier, se află **Muzeul de artă Dinu şi Sevasta Vintilă**, obiectiv plăcut de vizitat, chiar şi de necunoscătorii în ale artei. Localizare: cum venim dinspre Capidava, la câţiva zeci de metri spre stânga din şoseaua principală, în centrul administrativ şi politic al aşezării. (Pe strada care coboară de la muzeu spre fluviu se poate intra pe drumurile de pă-

8 Cetatea Capidava, plan de ansamblu, epoca medievală (după Radu Florescu - Ghidul arheologic al Dobrogei - Editura Meridiane, Bucureşti, 1968).

10 Cetatea Capidava în perioada romană târzie (încercare de reconstituire artistică).

9 Cetatea Capidava, după Radu Florescu - Capidava - Editura Meridiane, Bucureşti, 1965.

mânt de sub faleza calcaroasă a Dunării, faleză din care s-a extras multă piatră.)

Custode la muzeu: Maria Buzatu, telefon acasă 0241.256.110, telefon la muzeu 0241.256.010. Chiar dacă expoziţia are program afişat este bine ca vizitele să fie programate telefonic, doamna custode fiind dispusă să vină la muzeu (aflat la 5 minute de locuinţa ei) şi în zilele în care acesta este teoretic închis; altfel există riscul ca ea să fie în concediu sau plecată cu cine ştie ce urgenţă. Biletul de intrare este nesemnificativ ca valoare. Ilustrate, pliante şi reproduceri color, diverse, se pot achiziţiona de la muzeu la preţuri foarte accesibile. Există la vânzare şi albume cu preţuri mari.

Sălile (vreo 10 la număr) sunt agreabil de răcoroase vara, chiar dacă un uşor iz de mucegai parcă este prezent în unele dintre ele. Muzeul are pictură, în principal şi sculpturi. Sunt multe lucrări semnate de nume prestigioase: Tonița, Şirato, Băncilă, Dărăscu, Petraşcu, Pallady, Ressu, Ciucurencu, Pacea, Han; ultimul menţionat a donat muzeului foarte multe lucrări.

La 3 km nord de Topalu, se varsă în Dunăre, după ce trece prin localitatea Ţichileşti, Pârâul Chichirgeaua (Cechirgeaua), care îşi adună apele dinspre nord-est, din perimetrul comunei Horia. În cursul inferior, prin adâncire mai întâi în depozite de loess, apoi în calcare, a rezultat un sector de chei de circa 2 km. Valea este asimetrică în profil; perete stâng geografic este abrupt şi înalt; versanţii nu depăşesc în medie 50-80 metri înălţime. (bibliografie: foaia geologică 1:200.000, Constanţa; Calcarele cu spongieri din Valea Cechirgea - Topalu, rezervaţie geologică - Andrăşanu, Băleanu, Piuaru) Aici este, pe malul braţului Dunării, o rezervaţie paleontologică cu bogată şi diversă colecţie de specii: reciful de la Topalu, 8 hectare suprafaţă.

De la Topalu la Ţichileşti sunt 5 km, iar de la Ţichileşti mai sunt 4 km până în E60/ DN2A.

De la Ţichileşti mai sunt 6 km până la Ghindăreşti, pe drum bun, nu neasfaltat aşa cum apare pe hărţile rutiere (pe placa de intrare în localitate, numele apare scris şi în rusă şi ucraineană; se vorbeşte aici lipoveneşte şi mulţi bărbaţi au trăsături slave şi bărbi mari). O dată ajunşi la Ghindăreşti, 70 m altitudine, ne aflăm într-un peisaj deosebit (imaginile 28-30).

Şoseaua asfaltată are o ramificaţie de 50 m care ne duce pe malul fluviului, acolo unde zeci de lotci stau ancorate la mal sau sunt trase pe mal pentru reparaţii. Alte lotci vin de pe malul opus, cu scule specifice de pescuit, cu peşte de diverse specii şi cu lemne din pădurea de unde localnicii îşi fac aprovizionarea.

Spre sud faţă de locul de ancorare a lotcilor, plajă cu nisip fin, largă de circa 20 metri, lungă de aproximativ 100 metri. Plaja are spre sud (mai ales) apariţii de stânci calcaroase, care diversifică şi dinamizează peisajul (în jurul lor cârduri de peşti); şi mai spre sud de aceste stânci, cu 100 metri, malul Dunării este înalt de 10 metri, integral stâncos, trambulină naturală pentru localnicii care sar în fluviu. De pe această plajă se poate intra la o partidă de înot foarte atractivă, nefiind vârtejuri, curent mare sau mâl care să se lipească de picioare. În plus, palierele de adâncime permit scalda pentru toate vârstele şi înălţimile.

În Ghindăreşti se pot face, contra cost, treceri cu lotca ale fluviului, pe malul stâng, acolo unde în pădure s-ar putea organiza mese pescăreşti. Angajaţii primăriei ne recomandă, pentru a nu se crea disfuncţionalităţi de indiferent ce fel, să luăm legătura pentru aceasta cu centrul de coordonare piscicolă de la Giurgeni. Acolo poate fi contactat inspectorul de teren.

De la Ghindăreşti mai sunt 5 km până în şoseaua dintre Constanţa şi Hârşova. Pe tot parcursul până aici, începând de la ieşirea din Cernavodă spre Hârşova, circulaţia autoturismelor sau camioanelor este extrem de redusă; întâlnim, rar, atelaje cu măgari sau cai.

La intrarea în Hârşova este ramificaţie de drumuri, cu următoarele repere kilometrice: Giurgeni (pe malul stâng al Dunării, harta 1) 15, Saraiu 15 (harta 2), Tulcea 95 km.

La nord de Hârşova vom trece Dunărea peste podul Vadul Oii (localitate de pe malul drept al fluviului) - Giurgeni (localitate pe malul stâng al apei), cea mai lungă construcţie rutieră peste

Imaginile de la cetatea Capidava sunt prezentate circular, de la nord către vest, sud, apoi est şi iar nord.

11 Dunărea (văzută de la cetatea Capidava) curge de la stânga la dreapta; direcţia în care privim este sud-vest. În prim plan se află zidul de incintă de pe latura de nord-vest, rupt/ surpat prin eroziunea falezei de către apele fluviului.

Dunăre. Aici fluviul are un singur culoar pentru apele sale, spre deosebire de locurile de la nord şi sud, unde se desface în două braţe importante. Podul are 1464 metri, din care 720 metri sunt în traversarea propriu-zisă. Şoseaua de pe pod are 4 benzi cu lăţime totală de 13,80 metri şi două trotuare de 1,5 metri lăţime fiecare. Podul a fost inaugurat în 1970. Testarea soliditătii s-a făcut prin trecerea unui convoi format din 40 de camioane pline cu câte 27 tone, la distanţă de 10 metri unul de altul.

12 Apele Dunării au erodat de-a lungul timpului această faleză (aproximativ 15 metri înălţime), surpând/ distrugând o treime din suprafaţa sitului arheologic (în partea de nord-vest a cetăţii).

III. Cetatea Capidava

(extras, cu precizări, din *Enciclopedia arheologiei şi istoriei vechi a României*, vol. I, A-C, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1994, din materialul semnat de Alexandru şi Ion Barnea)

Capidava, cetate romană în marginea satului cu acelaşi nume (imaginile 4, 5, 10-26). Numele de clară origine getică al aşezării antice de aici a fost moştenit şi păstrat aproape fără schimbare în tot cur-

sul stăpânirii romane, până târziu, după cum arată și sursele literare.

Mai multe descoperiri arheologice arată importanța așezării fortificate autohtone preromane de pe malul înalt al Dunării, din secolele 4-3 î.Hr., așa cum încă V. Pârvan a presupus, considerând Capidava getică între cetățile intrate în stăpânirea lui Dromichaites în cursul conflictelor sale cu Lysimach. În apropierea fortificației romane, mai ales către N-E, s-au găsit vase ceramice din a doua epocă a fierului, o amforă elenistică etc.

Cercetările arheologice de aici, informațiile obținute din sursele literare antice și din numeroasele inscripții latine de la Capidava și din *territorium*-ul ei au adus o contribuție deosebită la cunoașterea evoluției Capidavei între secolele 1-6 și mai târziu. Lângă așezarea getică amintită ce pare să fi evoluat ulterior cuceririi romane ca unitate importantă distinctă cu caracter civil cvasiurban, s-a instalat pe la începutul secolului 2 d.Hr. un detașament roman. Acestuia i-a revenit construirea castrului de la Capidava.

13 Micul abrupt stâncos din colţul sudic al cetăţii.

După distrugerea gotică de la mijlocul secolului 3 d.Hr., fortificația a fost refăcută la începutul epocii Dominatului. Atunci se afla între noile ziduri ale Capidavei o unitate de cavalerie. O dată refăcută, cetatea avea ziduri din piatră cu mortar, groase de circa 2,6 metri închizând o suprafață de circa 130 x 100 metri, cu turnuri în formă de potcoavă la colțuri (imaginile 9, 18), rectangulare (imaginile

14 Zidul de incintă de pe latura de sud-est, cu locul turnului porţii principale (în care se observă două blocuri masive de calcar, provenite de la edificiile romane anterioare).

15 Locul clădirii comandamentului, principalul edificiu din interiorul cetăţii. Sala cu pilaştri era lipită de zidul laturii de sud-est a cetăţii. (vezi imaginea 7)

16 Locul unor străduţe şi locuinţe din interiorul cetăţii. (vezi şi imaginea 10)

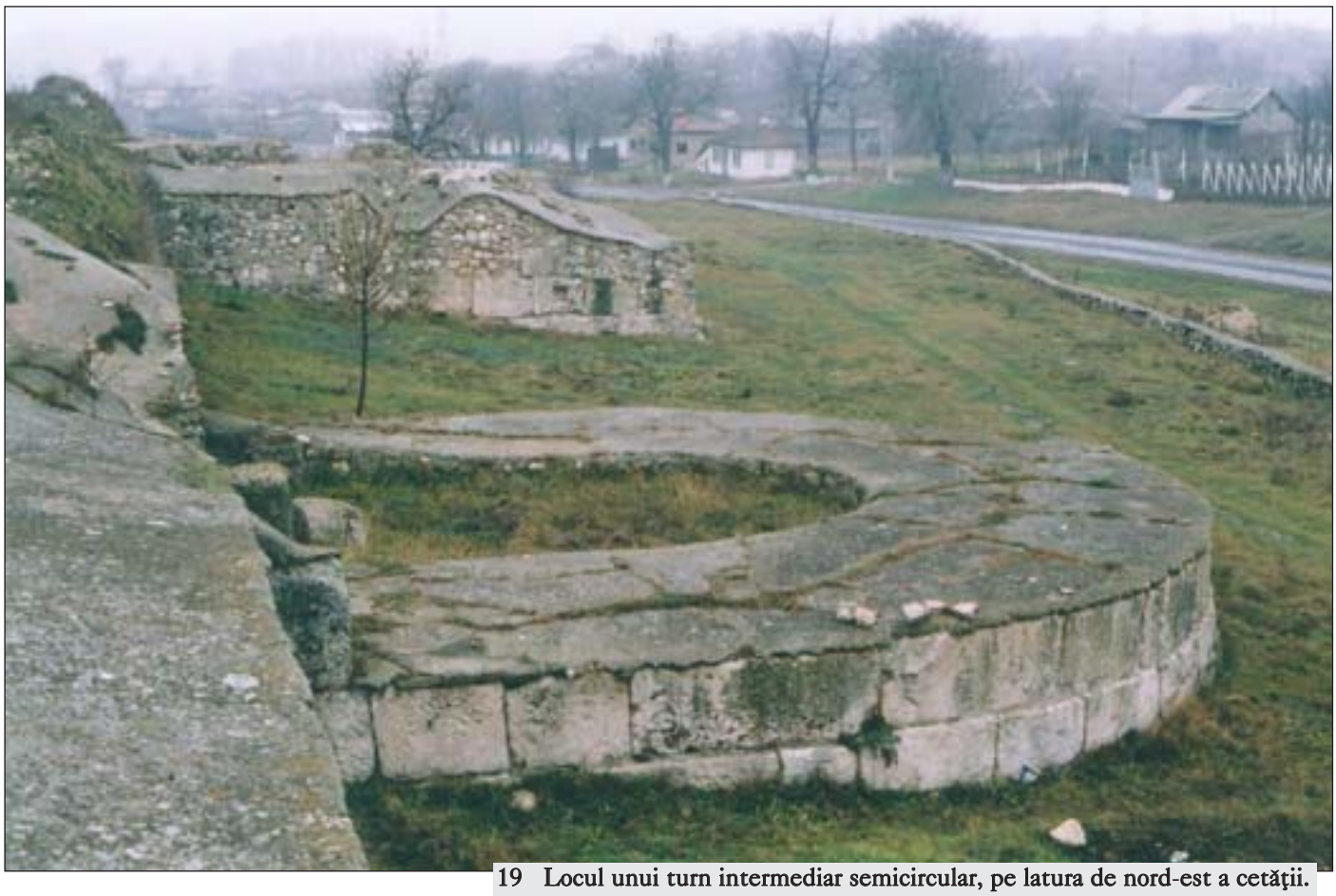
9, 20) pe mijlocul laturilor păstrate (latura dinspre Dunăre a dispărut, prăbuşindu-se o dată cu o parte din terasa înaltă a fluviului) şi două turnuri în formă de U pe latura dinspre est (imaginile 9, 19). Pe frontul de sud al incintei era o poartă flancată doar dinspre Dunăre de un turn rectangular desfăşurat în interior şi exterior (imaginile 9, 17), iar pe cel dinspre nord o poartă mică (imaginile 9, 24, 25), practicată pe latura dinspre vest a turnului rectangular, aici exclusiv exterior; ambele porţi au suferit mai multe modificări şi reparaţii între secolele 3-6.

Aşezată pe drumul important al Dunării, de apă şi uscat, ultimul marcat şi de un stâlp miliar, locuită, în afara militarilor, de veterani, cetăţeni romani, indigeni şi greco-romani, Capidava era *statio de*

17 De pe locul turnului porţii principale (aflat în prim plan), privim spre nord-est. Vedem zidurile groase şi locul porţii principale a cetăţii.

18 Locul turnului circular din colţul de est al cetăţii (avea pilon central, pentru susţinerea etajului şi acoperişului).

19 Locul unui turn intermediar semicircular, pe latura de nord-est a cetăţii.

20 Locul turnului central median, de pe latura de nord-est a cetăţii. Avea în interior doi pilaştri masivi de zidărie, pentru susţinerea etajului şi acoperişului. Cele două secţionări în V din zidul turnului sunt pe locul unde, într-o perioadă mai târzie, când nivelul solului se ridicase (prin acumulare de straturi/ etape anterioare de locuire), a fost şanţ de apărare.

21 Locul bazilicii paleocreştine, în colţul de nord-est al cetăţii. Absida semicirculară (altarul) este orientată către răsărit.

beneficiarii şi sediu de vamă (*portorium*) şi dispunea de un *territorium* dintre cele mai întinse şi importante din nordul provinciei Moesia Inferior. Limitele *territorium*-ului ei au putut fi reconstituite şi cu ajutorul datelor oferite de inscripţiile din zonă, în număr de peste 50, între care şi pietrele de hotar puse prin 229 d.Hr. Acest *territorium* îngloba *villae rusticae* bogate (ca aceea a familiei Cocceilor, descendentă din veterani împroprietăriţi încă din timpul lui Nerva), sate ca *vicus Scenopesis*, precum şi alţi *vici* şi *pagi* şi alte aşezări ca acelea de la Topalu, Ţichileşti, Crucea etc.

Cea mai mare aşezare rurală (şi ca organizare administrativă) se afla la Ulmetum (harta 2, la nord-est de localitea Crucea, în perimetrul actualei localităţi Pantelimon), *vicus* (sat) cu organizare avansată şi caracter cvasiurban, de unde provenea C. Iulius Quadratus, *quinquennalis territorii Capidavensis* şi *princeps loci*. Titlurile acestuia arată unul dintre aspectele complexe ale procesului de romanizare dintr-un *territorium* bogat şi dens populat de militari şi civili romani pe de o parte, iar pe de alta de greco-romani, geţi localnici şi traci aduşi, cei mai mulţi romanizaţi sau aflaţi în curs de romanizare în secolele 2-3. Procesul amintit avea loc în condiţiile unei conduceri cvasiautonome a territoriumului, încredinţate în sec. 2 acelui indigen romanizat.

Prin sec. 3 se constată o reîntărire a autorităţii militare a castrului de la Capidava în acelaşi *territorium*, important şi pentru producţia agricolă, meşteşugărească şi comerţ. Activitatea din urmă este dată şi de poziţia Capidavei într-un vad circulat al fluviului, marcând legături comerciale cu populaţia din stânga Dunării încă dinaintea venirii romanilor; acestora li se atribuie urmele unui pod ce va fi fost construit aici în epoca Principatului. Este şi timpul din care datează, între altele, o serie de piese sculpturale de factură provincială, unele cu destinaţie culturală iar altele funerare.

22 Locul unor bordeie (pe partea nordică a cetăţii), cu pereţi din bolovani legaţi cu pământ, suprapuse peste fundaţiile romane. Se pot vedea la faţa locului cuptoare şi gropi pentru provizii.

De adăugat, ca şi pentru epoca târzie, unele piese de arhitectură, numeroase exemplare întregi şi fragmentate de ceramică - importuri şi producţie locală începând cu *terra sigillata* (inclusiv un tipar) şi terminând cu amfore, dolia şi vase cu decor stampat, sticlărie, opaiţe, unelte din metal, arme, fibule, monede etc.

Autorii cercetărilor de la Capidava au avut în vedere, în special pe baza ob-

INVITAŢIE ÎN CARPAŢI
REVISTĂ LUNARĂ DE DRUMEŢIE, MUNTE, NATURĂ, DISTRIBUITĂ ELECTRONIC, PUBLICATĂ DE PROIECTUL ALPINET.
www.alpinet.org

24, 25 Locul turnului central de pe latura de nord-vest, turn prin care era practicată a doua poartă de intrare în cetate. (sus - vedere din exterior; jos - vedere din interiorul turnului, care avea doi piloni de susţinere, pentru etaj şi acoperiş; în fundal, Dunărea curge de la stânga la dreapta)

servaţiilor făcute la incintă, trei faze mai importante care vor fi urmat castrului din epoca Principatului, fiecare iniţiată de câte o reconstrucţie: între a doua jumătate a sec. 3 şi începutul sec. 4; între a doua jumătate a sec. 4 şi sfârşitul sec. 5; epoca Anastasius - Iustinian, care se încheie cu părăsirea cetăţii către sfârşitul sec. 6 şi începutul sec. 7.

Potrivit unor cercetări din cartierul de sud-est al cetăţii, Capidava a avut de suferit în urma invaziei kutrigurilor, din 559. Pe cât se pare, în ultima din cele trei faze fortificaţia s-a restrâns, folosind doar o parte din zidul mai vechi de incintă, anume colţul de sud-vest. Momentul acestei restrângeri trebuie însă limitat cândva după jumătatea sec. 6. Aceasta mai ales dacă se ţine seama şi de existenţa şi funcţionarea bazilicii paleocreştine din colţul de nord-est al fortăreţei, care va fi funcţionat cel puţin până atunci. Edificiul era prevăzut cu o criptă de mici dimensiuni, din ţigle, care va fi adăpostit moaşte ale unui martir, conform obiceiului timpului. (Bazilică. 1a. Edificiu roman de formă dreptunghiulară, împărţit în trei sau cinci despărţituri (nave), prin şiruri de coloane şi terminat de o absidă (nişă circulară sau poligonală); servea ca loc de judecată, bursă comercială, loc de adunări. 1b. Clădire de cult creştin con-

26 Locul termelor (băile garnizoanei) (vezi imaginea 7).

struită după planul unei bazilici. 2. Biserică catolică de mari proporţii. - din Mic dicţionar enciclopedic, Bucureşti, Editura enciclopedică română, 1972)

Aşa cum Hierocles o menţiona printre cele 15 oraşe ale provinciei, Capidava era în sec. 6 şi centru episcopal, fapt ce se confirmă în parte acum şi pe cale arheologică.

Pe lângă importanţa militară şi comercială, evidentă şi în epoca Dominatului, se adaugă deci şi aceea de centru de propagare pentru propriul *territorium* şi, prin poziţia şi rolul Capidavei, şi din-

28 Plaja de la Ghindăreşti, vedere spre amontele fluviului. (vezi harta 1 şi descrierea din text)
foto: Andrei Samoil (Bucureşti)

29 Lotcile localnilor din Ghindăreşti la debarcaderul satului (vedere spre avalul fluviului). Stâncile din Dunăre sunt din calcar.
fotografii: Ică Giurgiu

colo de *limes*, a creştinismului, mai ales în sec. 5-6. Porţiunile din cartierele târzii, unele dezvelite în colţul de sud-est şi descoperirile din necropolă (primele din sec. 5-6 şi celelalte mai ales din sec. 4), deosebit de variate si valoroase, multe aflate în curs de prelucrare, concordă cu datele notate anterior în a ilustra viaţa prosperă de care această cetate de pe *limes* a avut parte şi în perioada sec. 3-6.

După victoria lui Ioannes Tzimiskes asupra lui Sviatoslav, la Dorostolon/ Silistra (anul 971/ pe malul drept al Dunării, la sud de Călăraşi), vechea cetate romano-bizantină a fost refăcută şi refolosită, durând până la 1036, când a fost incendiată de pecenegi. În interiorul noii incinte s-a aşezat o populaţie numeroasă, care locuia la început în colibe, iar după aceea în bordeie cu pereţii din piatră sau din loazbe (bucăţi mari) de lemn şi cu cuptor de piatră într-unul din cele patru colţuri. Săpăturile arheologice au adus la lumină vestigiile a circa 200 de astfel de locuinţe, care s-au succedat în patru niveluri de locuire. În interiorul şi în afara locuinţelor a fost găsită o mare cantitate de ceramică locală de uz casnic şi vase de import, unelte diverse, arme, podoabe, cruciuliţe de bronz etc. O menţiune specială merită un urcior de factură locală având incizate pe umăr, înainte de ardere, o mare cruce, alfabetul grec şi numele Petre, socotit cea mai veche dovadă scrisă în limba română.

30 Lotca este bine unsă cu smoală, care împiedică infiltrarea apei, apoi este lăsată la soare pentru ca smoala să se usuce bine la exterior. Forma bărcii permite trecerea Dunării şi atunci când sunt valuri mari şi vânturi puternice.

Alte materiale din revista Invitaţie în Carpaţi, serie nouă, despre Dobrogea:

Ghidul Munţilor Măcin (turism, alpinism, speologie, floră, faună, hărţi), nr. 52, paginile 4-58; Peştera cu lungi ziduri misterioase, nr. 55, paginile 3-28; Banchize pe Marea Neagră, nr. 57, paginile 53-59; Canioane în loess, nr. 58, paginile 35-43; Peştera cu sarcofage, nr. 62, paginile 71-82; Cheile Chediu, nr. 68, paginile 3-20; Marile cascade, nr. 68, paginile 21-25; Păducelul, nr. 69, paginile 36-38.

pe fundul fostei mări, lângă şoseaua spre Litoral

Coralii de la Crucea

aici au trăit renul şi vulpea polară

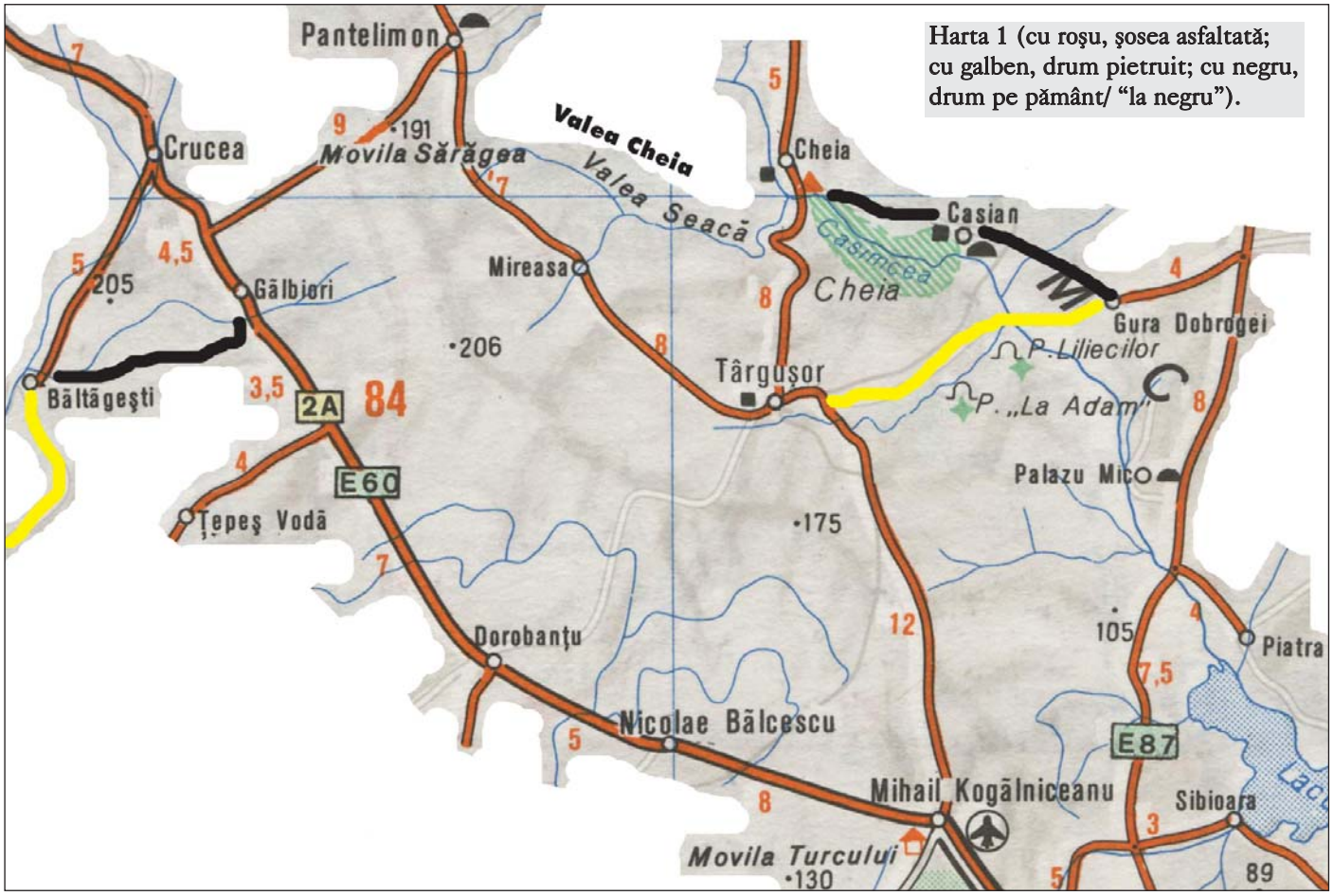
Ică GIURGIU,
Andrei SAMOIL,
Cristina LAZĂR
(Clubul de speologie
"Emil Racoviţă" Bucureşti)

În mările calde trăiesc nişte animăluţe, la corali ne referim, care se adună în colonii cu aspect de pomişori; cu timpul, pe măsură ce coloniile se dezvoltă, pomişorii se transformă în structuri ce pot avea zeci sau sute de metri în diametru şi înălţime. Scheletul coralilor este calcaros, de culoare roşie sau albă, şi este apreciat la confecţionarea diverselor podoabe.

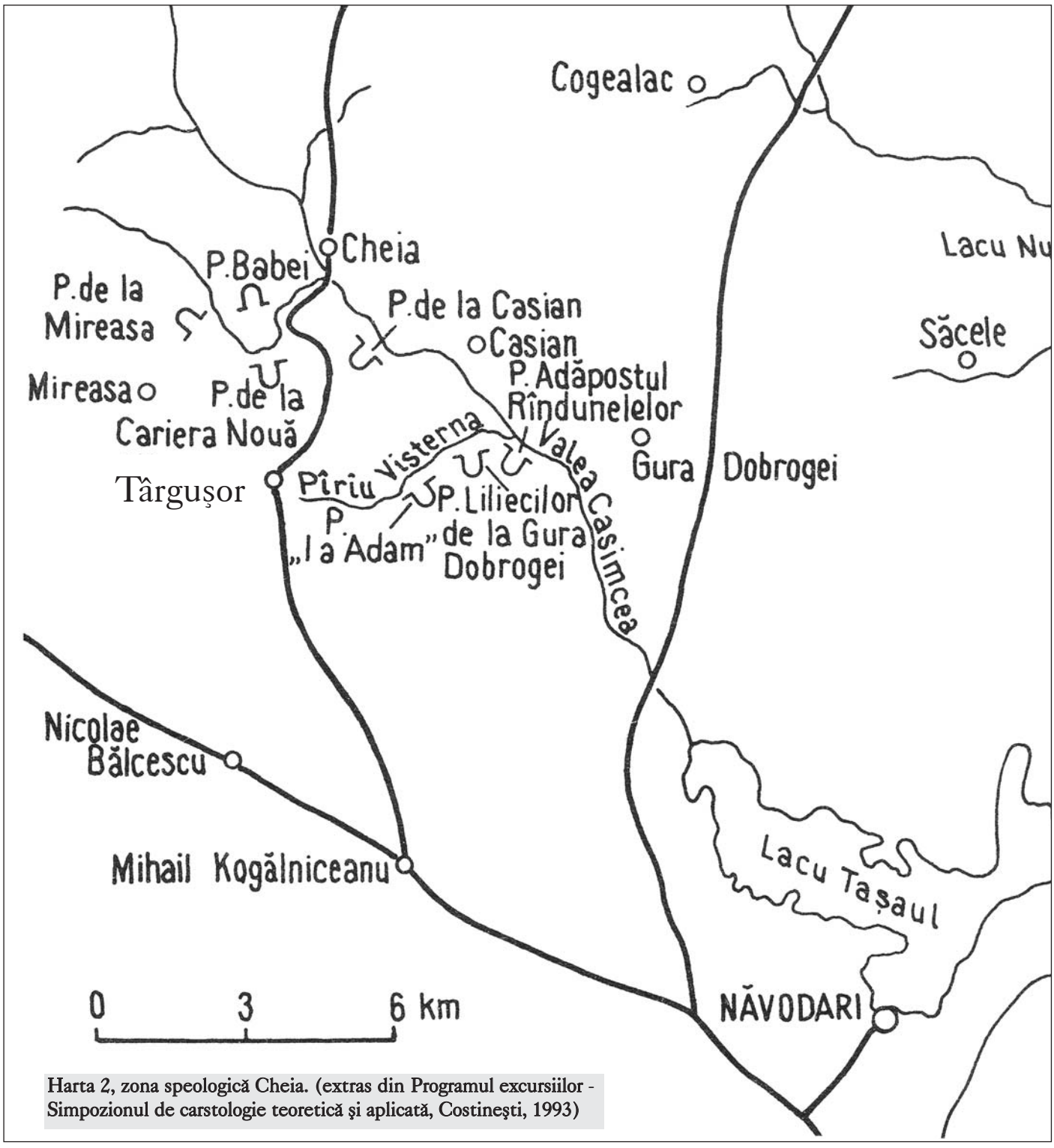
Învecinarea coloniilor dă uneori naştere altor forme de dimensiuni importante, numite atoli, ce pot ajunge la zeci de kilometri în diametru şi la înălţimi semnificative. În centrul atolilor se află o scobitură care uneori poate avea sute de metri în diametru şi adâncime.

Fund de mare la Gura Dobrogei

La nord-vest de Constanţa este localitatea Gura Dobrogei (vezi harta 1, extras cu actualizări din lucrarea *Atlas turistic şi rutier*, de Vasile Dragomir, Grigore Toma, Petru Bulugu, Gheorghe Ciobanu,

Harta 1 (cu roşu, şosea asfaltată; cu galben, drum pietruit; cu negru, drum pe pământ/ "la negru").

Harta 2, zona speologică Cheia. (extras din Programul excursiilor - Simpozionul de carstologie teoretică şi aplicată, Costineşti, 1993)

Editura Fast Print Bucureşti/ Direcţia Tipografică Militară, 1993), iar la nord-vest de Gura Dobrogei se află aşezarea Cheia.

Dobrogea este împărţită, urmare a frământărilor geologice, în trei unităţi morfostructurale, prin rupturi ale scoarţei terestre, lungi de zeci de kilometri şi adânci de sute de metri (falii), cu direcţie vest-est.

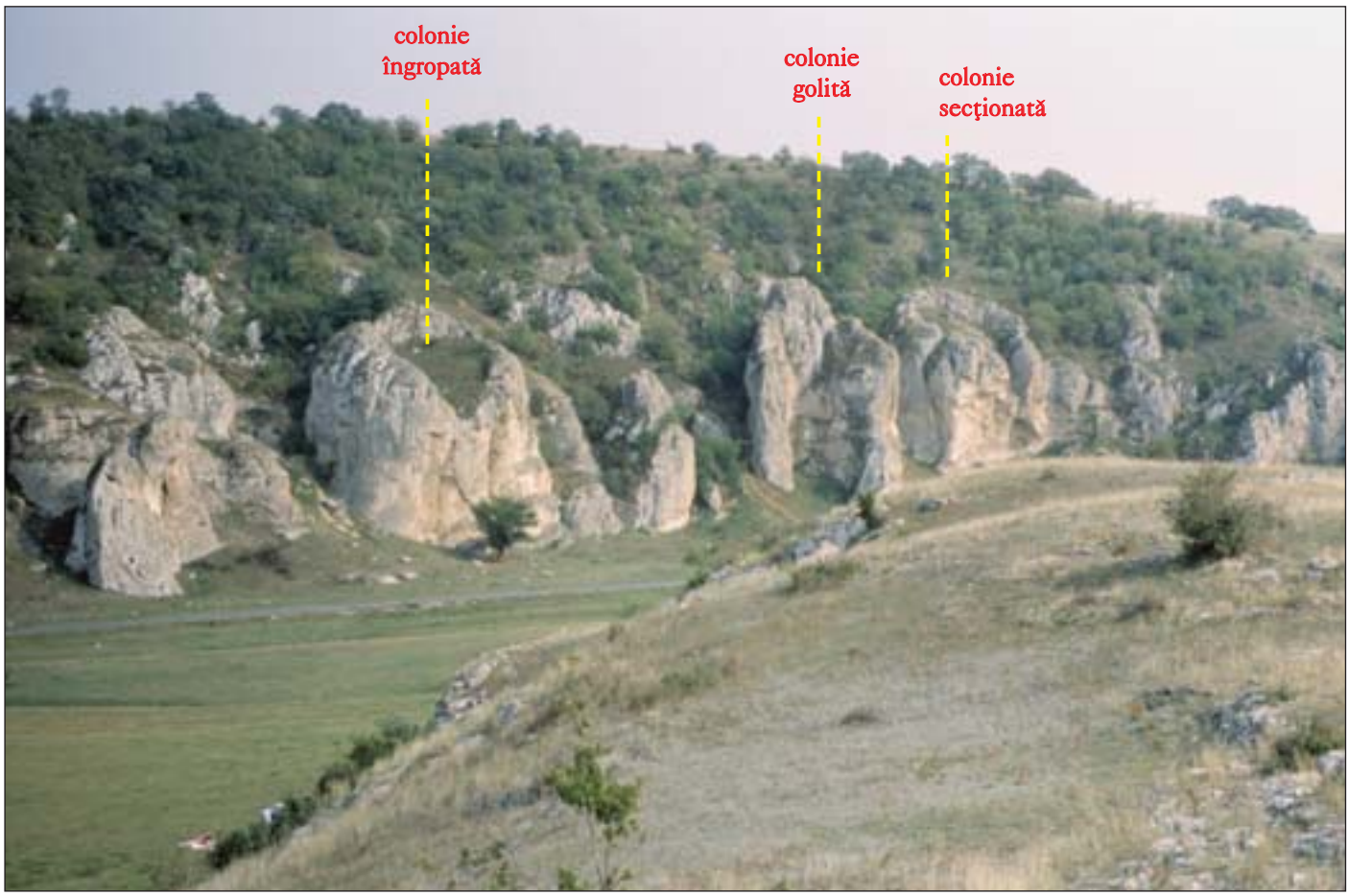
La Cheia ne aflăm pe teritoriul Dobrogei Centrale, cuprins între falia Peceneaga - Camena (la nord) (Peceneaga, localitate pe malul Dunării, la 48 km nord de oraşul Hârşova; Camena, localitate la vest de DN 22D, imediat la sud faţă de localitatea Slava Rusă) şi falia Capidava - Ovidiu (la sud) (Capidava, localitate pe malul Dunării, la 22 km nord de oraşul Cernavodă; Ovidiu, localitate la 10 km nord-vest de Constanţa).

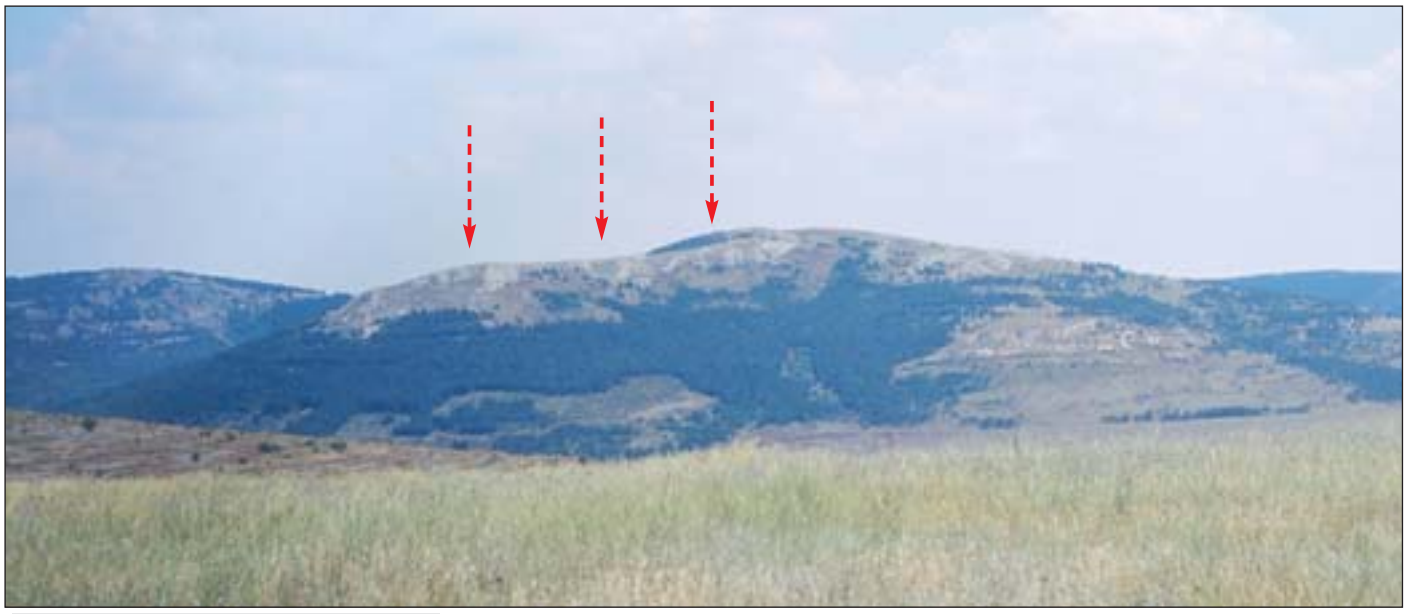
Dobrogea Centrală este deluroasă, altitudinile maxime, ce depăşesc nu des şi doar cu puţin 200 de metri, fiind deosebit de atractive dacă le cercetăm de aproape. Rocile de bază sunt şisturile verzi (2.000 milioane de ani vechime) - cele mai vechi roci care apar pe teritoriul României, peste care s-au depus depozite din Jurasic (180 milioane de ani vârstă) şi Cretacic (100 milioane de ani), apoi o cuvertură discontinuă de loess (rocă cimentată din praf, cu fragmente sub 0,2 mm diametru).

La sud de localitatea Cheia curge -

3, 4 Versantul drept geografic al Văii Cheia (imaginea de jos este imediat în dreapta celei de sus, în continuarea ei). Coloniile de corali se înşiră de-a lungul şoselei Târguşor - Cheia; pe unii dintre pereţi se află trasee de escaladă, la fel ca şi pe malul stâng al văii.
foto: Ică Giurgiu, Andrei Samoil

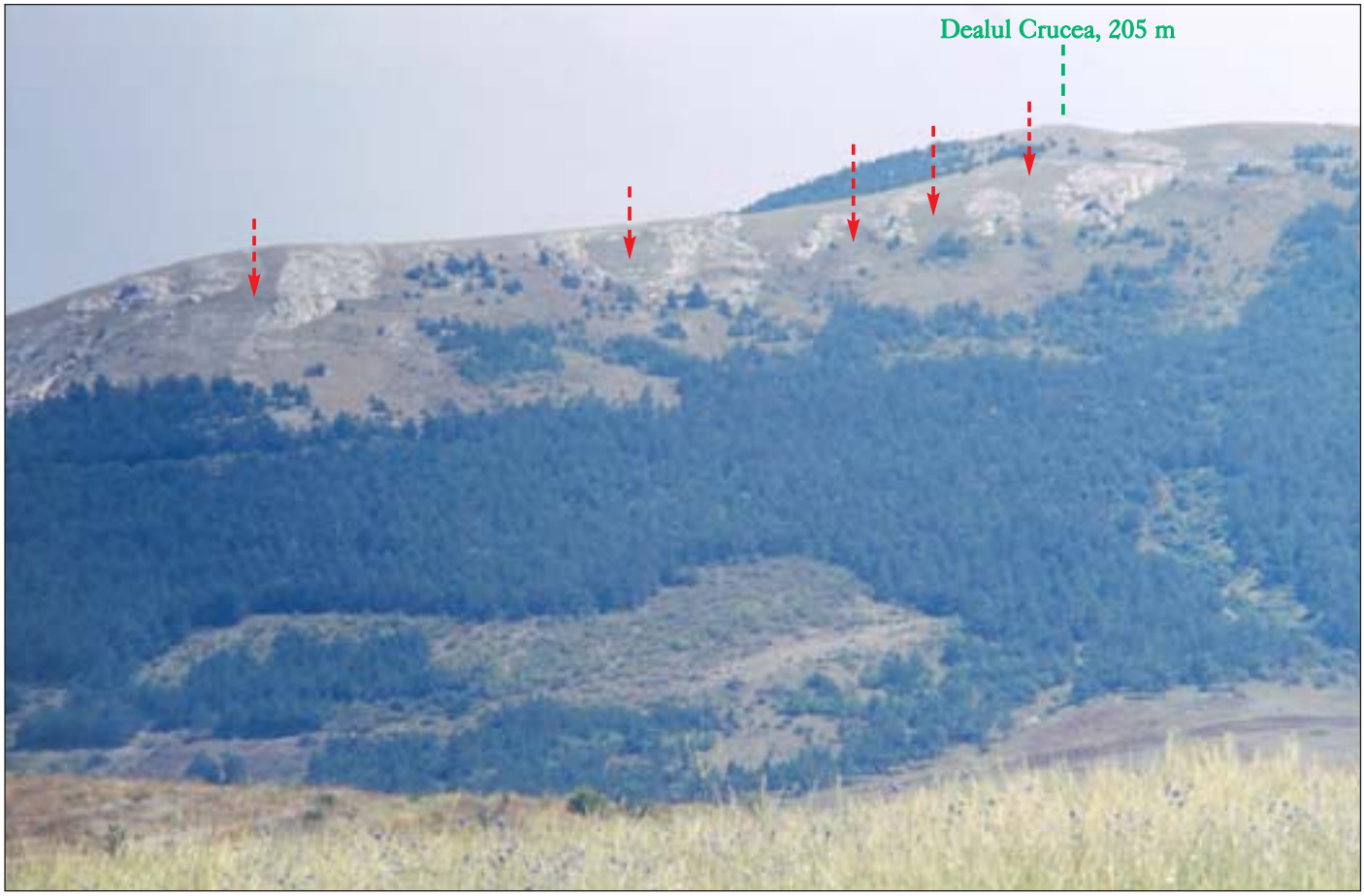
5 De pe şoseaua Băltăgeşti - Crucea vedem Dealurile Crucea (zona C de pe harta 7) (localnicii din aşezările de la Dunăre şi cei din Băltăgeşti le spun munţi!); săgeţile indică poziţionarea marilor colonii de corali.
fotografii: Ică Giurgiu

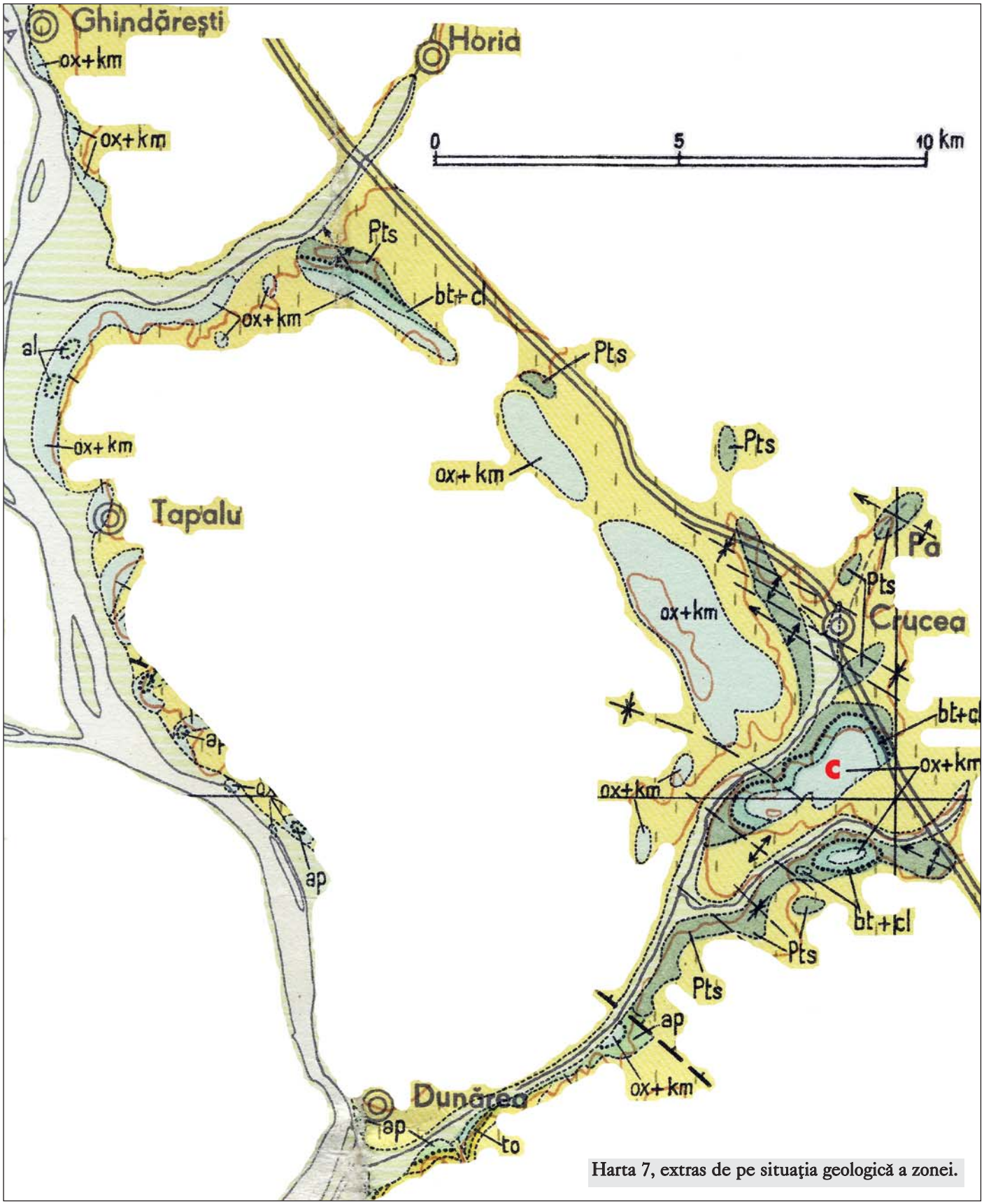
6 Detaliu din imaginea de sus, cu contururile împietrite ale turnurilor de coral. Dealul Crucea are versanţi abrupţi şi este înconjurat de văi adânci şi înguste.

venind spre așezare - prin cheile străbătute și de șoseaua asfaltată Târgușor - Cheia, apa cu același nume (denumirea de Valea Seacă care apare pe harta 1 poate că a provenit de la cei care nu au observat în întregime elementele de relief). Bazinul superior al Văii Cheia este încă puțin cunoscut, dar acolo se află un peisaj interesant, puternic denivelat; câteva drumuri "la negru", cum spun localnicii, căi de pământ/ direct pe pământ, pornesc din perimetrul localității Mireasa către direcția localității Cheia.

Versantul drept geografic al Văii Cheia (vezi și harta 2) aflat pe marginea șoselei Târgușor - Cheia, la sud de localitatea Cheia, este o faleză calcaroasă, abruptă, fragmentată de mici văi afluente. Pereții sunt modelați cu șănțulețe (lapiezuri) specifice rocii calcaroase.

Sunt foarte vizibile vechile colonii de corali (imaginile 3, 4), coloane acum rămase la suprafață, depășind 30 de me-

Harta 7, extras de pe situaţia geologică a zonei.

tri în înălţime. Locurile sunt legiuite ca rezervaţie naturală, cu forme până în anul 2004 considerate unice în România. Degradarea naturală a fostelor colonii de corali şi felul în care le-a modificat relieful fac să întâlnim aici turnuri compacte verticale - înlănţuite sau detaşate, pâlnii cu margini şlefuite sau mari potcoave de piatră.

O plimbare de 30-90 de minute pe versanţii Văii Cheia (pentru că şi malul stâng este foarte frumos din punct de vedere peisagistic), pe la 30-50 de metri înălţime faţă de apa care meandrează, ne descoperă mult mai frumos şi larg locurile. Pe versantul stâng geografic al văii putem găsi înflorite, în februarie, alături de alte plante şi două feluri de brânduşe

(una albă, alta galbenă).

Săpăturile făcute de Institutul de Speologie în peşteri şi adăposturi sub stâncă pe Valea Cheia, dar şi în vecinele ei de hidrografie, Visterna şi Casimcea (vezi harta 2), în anii 1956-1981, au arătat că depozitele fosilifere s-au acumulat într-o perioadă mai mare de 700.000 ani, perioadă sfârşită prin secolele III-IV ale erei noastre. Fauna găsită în săpături este caracteristică stepelor din estul Europei şi Asia Centrală, şi dovedeşte migraţii dinspre nord (ren, vulpe polară etc.) şi sud.

Din Peştera La Adam, aflată pe Valea Visterna, au fost recoltate şi unelte folosite cândva de cei care au trăit sau au trecut pe aici, începând cu perioada pietrei cioplite cu vârf şi muchii (premusteriene) până la piese din epoca romană (o parte sunt expuse în Muzeul de arheologie din Constanţa).

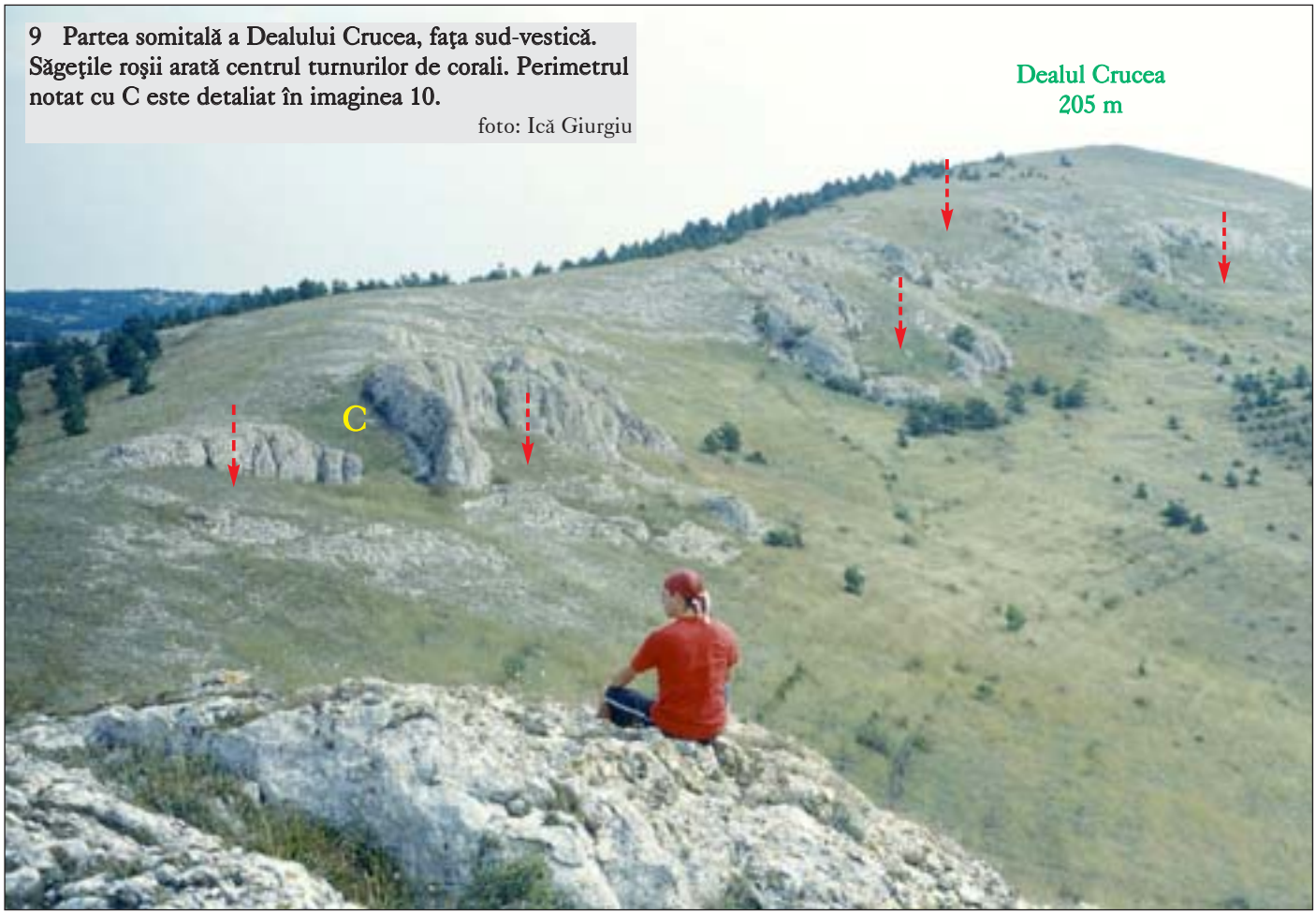
Familie reîntregită

În iulie şi apoi în septembrie 2004, împreună cu Cristina Lazăr, apoi cu Andrei Samoil şi Alexandru Cristal, am detronat unicitatea coralilor din Cheile Cheia. Tot în Dobrogea se află şi noile descoperiri, tot în partea ei centrală, nu foarte departe de Cheile Cheia.

Trebuie să ştiţi, insistăm asupra acestui aspect, teritoriul care include judeţele Tulcea şi Constanţa este puţin cunoscut ca peisaj şi geografie; aproape

8 La baza feţei sud-vestice a Dealului Crucea, vine dinspre stânga cum privim Valea Gălbiori. Pata alburie din pădure este un autoturism de teren. În prim planul imaginii, marginile unui turn de corali.
foto: Andrei Samoil

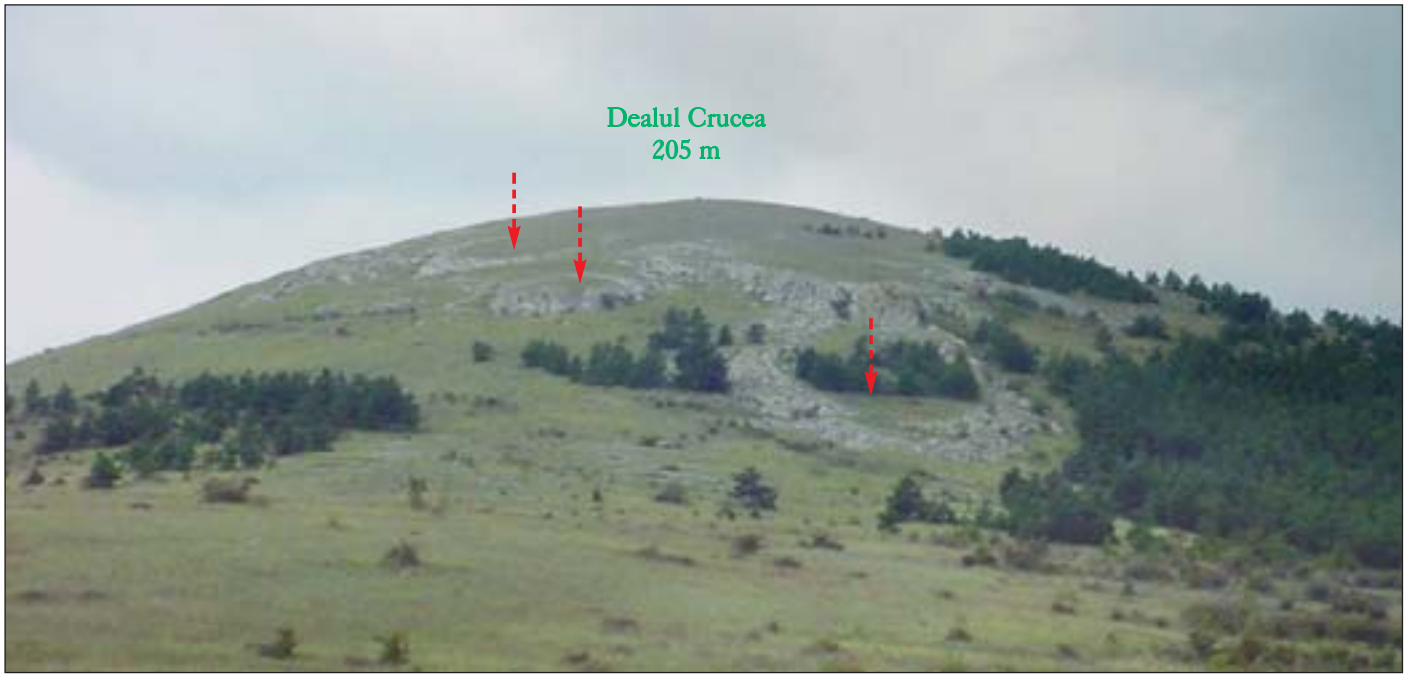
9 Partea somitală a Dealului Crucea, faţa sud-vestică. Săgeţile roşii arată centrul turnurilor de corali. Perimetrul notat cu C este detaliat în imaginea 10.
foto: Ică Giurgiu

10 Marginile superioare a două turnuri de coral, detalierea locului C din imaginea 9.
fotografii: Ică Giurgiu

11 Dincolo de Piscul Crucea, spre est, se află alte colonii de coral (vezi imaginile 12 şi 13), văi adânci dezvoltate în loess (vezi imaginile 13-15) - afluente Văii Gălbiori, dar şi platoul din imaginea 16, folosit drept carieră, locul unde se pare că a fost un turn de coral cu mare diametru.

12, 13 Partea superioară a unor turnuri de corali apare şi pe partea sud-estică a Dealului Crucea. De sub poala pădurii pleacă spre sud-est râpe adânci de până la 30 de metri, săpate în loess, care deversează apa spre Valea Gălbiori.
foto: Andrei Samoil

14 Canioanele în loess din partea sud-estică a Dealului Crucea sunt mai înalte decât un bloc cu 10 etaje. Pereţii lor sunt foarte abrupţi, sau chiar surplombaţi; pe ei apar forme specifice de şiroire. Teoretic, parcurgerea talvegului unei asemenea văi este periculoasă din cauză că la partea superioară a versanţilor sunt semidesprinse bucăţi din solul înconjurător, despre care nu ştii când se hotărăsc să se prăbuşească.

foto: Andrei Samoil

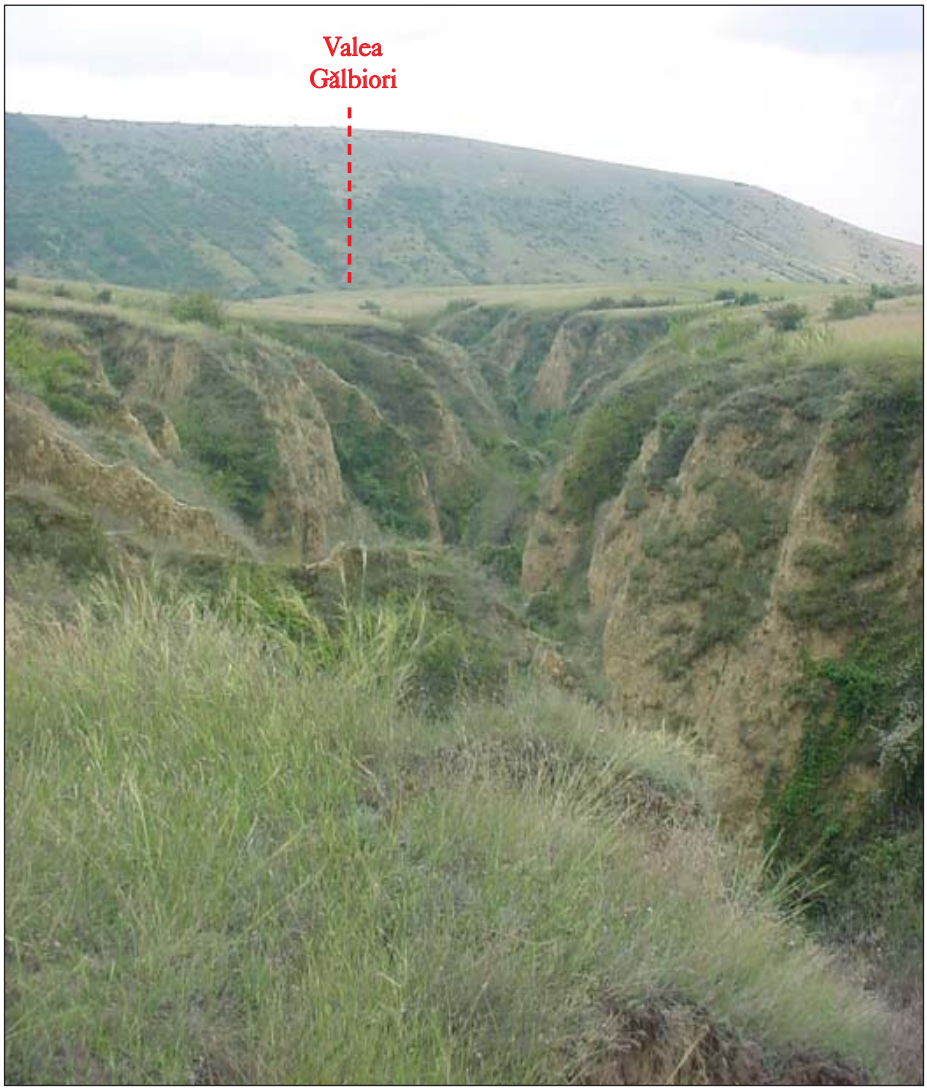
orice ieşire de pe şoselele principale ne oferă locuri deosebite, de multe ori extraordinare.

La 3 km din localitatea Dunărea (pe malul fluviului, la nord de oraşul Cernavodă) spre localitatea Capidava se desprinde către dreapta (vezi hărţile 1 şi 2 din articolul anterior) drumul pietruit spre Băltăgeşti, până unde mai sunt 9 kilometri. La Băltăgeşti se poate ajunge, pe drum pietruit, în stare bună, venind dinspre localitatea Siliştea (aflată pe drumul Medgidia - Ţepeş Vodă, legătura dintre DN 22C şi E60/ 2A).

Din Băltăgeşti mai sunt 8 km asfaltaţi până în şoseaua principală Hârşova - Constanţa (E60/ 2A), unde se iese în localitatea Crucea. Pe aici, în fiecare an, cei care trec spre şi dinspre litoral sunt în număr de multe sute de mii.

Mergând din Băltăgeşti spre Crucea, când mai sunt 5 kilometri până în Crucea, pe dreapta avem panoramă excepţională către Dealurile Crucea, care au un important relief calcaros (imaginile 5, 6/ zona notată cu C pe harta 7). Aceste dealuri nu se dezvăluie forte mult ca peisaj privite din E60/ 2A, de unde sunt vizibile doar de pe un tronson lung de câteva sute de metri (şi, totuşi, prima dată de aici am descoperit atracţia zonei); dar sunt extrem de incitante privite din drumul Băltăgeşti - Crucea: multe stâncării deosebite, pe suprafeţe mari, canioane pe laturi, pădure rară sau deasă, deci posibilitate de odihnă la umbră până pe creasta lor (vezi harta 7, extras din Harta geologică 1:200.000, Constanţa, Institutul Geologic, Bucureşti, 1968). În această zonă se pot face marcaje turistice, două sau chiar trei trasee fiind posibil de introdus astfel între atracţiile Dobrogei.

Partea superioară a Dealurilor Crucea (205 m altitudine, zona notată cu C pe harta 7), dezgolită, stâncoasă, are forme de relief atipice, coloniile de corali pe care le semnalăm în premieră, vizibile de la câţiva kilometri distanţă (pentru cine vrea şi ştie să vadă), fie de pe E60, fie de pe drumul Băltăgeşti - Crucea: mari cercuri de piatră, cu diametru de zeci de metri (imaginile 6, 9, 11, 12). Acestea sunt părţile superioare ale fostelor colonii de corali; aici, pe Dealurile Crucea, este acum al doilea loc cunoscut din România unde se găsesc astfel de forme de relief. Partea stâncoasă superioară a

15 Vedere dinspre amonte a unui canion în loess tributar Văii Gălbiori (al cărei talveg este cu câţiva zeci de metri mai jos decât pare imaginea să sugereze).

foto: Andrei Samoil

Dealurilor Crucea se întinde între 205 m altitudine şi circa 180 m altitudine.

În perimetrul localităţilor Crucea - Băltăgeşti - Dunărea mai sunt multe locuri de văzut; sursă ar fi cartea lui Mihai Grigore, din care extragem, cu completări, datele de mai jos.

Cheile Stupina (localitatea omonimă, la nord-vest de localitatea Crucea, pe E60; vezi hărţile 1 şi 7) Curs de apă temporar. Lapiezuri, doline, polii cu dimensiuni mici, turnuri, stânci golaşe. Au sub 1 km lungime. Versanţi de peste 60 metri, în calcare. (se pare că peste ele, pe un pod, trece drumul asfaltat Băltăgeşti - Crucea, înainte de intrarea acestuia în Crucea)

Canionul Văii Crucea (este continuarea aval a Cheilor Stupina) La sud-vest de localitatea Crucea este Valea Dera (Dunărea) (vezi harta 7; vezi şi harta 2 din articolul anterior). Înainte de vărsare, adâncire în loess, 30-40 metri, apoi în calcare; grote, lapiezuri, doline.

Cheile Gălbiori (vezi hărţile 1 şi 7). Pârâul Gălbiori este afluent pe stânga al Văii Crucea (vezi localitatea Gălbiori, la sud-est de localitatea Crucea, pe E60, harta 1), în bazinul superior al acestuia, în partea de sud-vest a Podişului Casimcea. Au sub 1 km lungime. Adâncite în loess, apoi în calcare. Versanţi de 50-60 metri.

Notă. Drumul dintre localităţile Cheia şi Gura Dobrogei, prin Casian, nu este acesibil decât cu maşină de teren sau cu căruţa. Drumul dintre Târguşor şi Gura Dobrogei, prin Valea Visterna, este pietruit, lat şi se prezintă destul de bine.

Bibliografie

Bogdan Constantinescu - Peştera La Adam - Cercetări Speologice, volumul 3, pagina 47, Ministerul Tineretului şi Sportului, Clubul Naţional de Turism pentru Tineret, Bucureşti, 1995

Ică Giurgiu, Andrei Samoil, Cristina Lazăr - Marea a secat la Crucea - revista Drumeţie în România, nr. 1, Bucureşti, 2004, paginile 20-21

Mihai Grigore - Defileuri, chei şi văi de tip canion în România - Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1989

*** - Lucrările Institutului de Speologie "Emil Racoviţă", tom I-II, 1962-1963, Editura Academiei, Bucureşti

*** - Programul excursiilor - Simpozionul de carstologie teoretică şi aplicată, Costineşti, 1993

16 La sud-est de Dealul Crucea, dar tot în versantul drept geografic al Văii Gălbiori, partea superioară a unei foste colonii de corali a fost transformată în carieră.
foto: Andrei Samoil

Alte materiale din revista Invitaţie în Carpaţi, serie nouă, despre Dobrogea:

Ghidul Munţilor Măcin (turism, alpinism, speologie, floră, faună, hărţi), nr. 52, paginile 4-58; Peştera cu lungi ziduri misterioase, nr. 55, paginile 3-28;
Banchize pe Marea Neagră, nr. 57, paginile 53-59;
Canioane în loess, nr. 58, paginile 35-43;
Peştera cu sarcofage, nr. 62, paginile 71-82;
Cheile Chediu, nr. 68, paginile 3-20; Marile cascade, nr. 68, paginile 21-25;
Păducelul, nr. 69, paginile 36-38;
Cetatea Capidava, nr. 77, paginile 15-32.

recenzie

Frica - de Michael Crichton (anul 2004)

(Editura Polirom, Iaşi, anul 2005, office@polirom.ro)

Autorul ne explică cum e cu încălzirea globală şi efectul de seră. Cu toate că avem de a face cu un roman (609 pagini) - idee isteaţă ca să-şi poată publica ansamblul de constatări - găsim de fapt două cărţi într-una singură; titlul este însă valabil pentru ambele lucrări.

Cartea - după modelul actual impus de piaţă (comploturi, deturnări de situaţii, urmăriri de-a lungul globului etc.) - pune în gura personajelor dialoguri care ne interesează; numai că, spre deosebire de oricare altă producţie de felul aceasta discuţiile nu numai că fac referire la multe cifre dar ne şi explică sursa lor: rapoarte oficiale şi lucrări ştiintifice apărute în toată lumea (despre climă, antropologie, parcuri naturale).

În felul acesta, autorul nu impune idei preconcepute ci trimite fiecare problemă serioasă la studii ample, actuale care oferă cele mai diverse concluzii finale pentru o aceeaşi temă: ba că este aşa, ba că nu este, ba că e imposibil de zis cum este. Oricum, veţi constata că soluţiile oferite de cercetători nu se apropie de loc de ceea ce citiţi prin presă sau aflaţi de la televiziune! Pentru că "ştiinţa mediului este un domeniu supus contradicţiilor şi intens politizat".

Ca să vă deschid puţin gustul, veţi afla: cum au distrus americanii natura în rezervaţiile lor naturale; cum s-a întâmplat că renunţarea la DDT (sprijinită puternic de mişcarea ecologistă) a dus la uciderea a mai mulţi oameni decât în al doilea război mondial etc. etc. Statul global îşi controlează cetăţenii prin frică.

Ică Giurgiu

marcaje la zi, văzute pe teren

Vf. Pietroasa (1200 m)

Petru Lucian GOJA
(Baia Mare)

Plecăm duminică 11 martie 2007, la ora 7, împreună cu Iancsi Moldovan, Aurică Ştefănoiu şi Mihai Gheţie. Trecem prin Tăuţii Măgheruş, apoi prin Băiţa (vezi harta, extras actualizat din ghidul *Munţii Gutâi*, de Dumitru Iştvan, Stelian Popescu, Ioan Pop, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1990).

O luăm în amontele Văii Băiţa, la început pe şosea asfaltată, destul de bună, mai apoi prin hârtoapele fostului asfalt ce continuă spre Lomaş - Ulmoasa, în vremurile bune el ducând chiar mai sus, către fosta mină de pe Valea Sf. Gheorghe.

Pe măsură ce Dacia surmontează cu dificultate drumul desfundat de TAF-uri şi platformele auto specializate în transportul buştenilor, cerul se degajează. Versanţii, de-o parte şi alta a Văii Băiţa, mai apoi a V. Colibi, până la confluenţa dintre V. Cireşului cu V. Paltinului au fost mai demult sau recent defrişaţi la ras, fiind ori arizi, ori acoperiţi cu lăstăriş de fag intercalat cu paltin şi alun, ori, mai rar, cu tinere molidişuri plantate. O căbănuţă a apărut la tradiţionalul loc de ardere a lemnelor, preponderent de fag, în vederea preparării valorosului mangal de bocşă.

Oprim la confluenţa Cireş - Paltinu, reper borna silvică plasată în V. Paltinului iar pe o piatră înscris cu roşu Paltin. Aici observăm marcajul turistic triunghi galben, neconform standardelor româneşti, fiind mult mai mic, de circa 15 x 15 cm, uneori aiurea plasat dar îngrijit, care conduce în amontele V. Paltinului şi apoi la dreapta, prin Poiana Mare a Paltinului, spre Vf. Ţiganului şi celebra-i fântâniţă cu ape izvorâte din grohote, în final pe Vf. Pietroasa.

Vizavi, la debutul drumului autoforestier care continuă aproximativ 4-5 km în amontele Văii Cireşului, până la cabana silvică de vânătoare, vedem o altă bornă silvică. E ora 7,50 când ne luăm rucsacii şi beţele de trekking pornind în amontele Văii Cireşului, pentru toţi fiind aceasta o tură în premieră. Buşteni etichetaţi/ marcaţi de Romsilva, rampe de sortare/ încărcare, uneori dăm peste remorci dormitor şi TAF-uri. Versanţii nord-estici ai Dl. Adami şi Dl. Runcu sunt recent exploataţi, uneori la ras, alteori cu seminceri răzleţi, lăsaţi o vreme.

Rocile sunt aglomerate vulcanice marmorate, mai apoi apar andezite piro-

1 Arcada fagului.
fotografii: Petru Lucian Goja

Cornetu Vămii
LUNA-ŞES
Dl. Piatra
P-na Cioncaşul Pistruii
P-na Bulzului
1007
Piatra Bulzului
1051
1047
P-na Trestiei
Vf. Soci
1058
P-na Soci
DL. ŢIGANULUI
Strunga Ţiganului
Vf. Pietroasa
1200
Piatra Cruţii
Muntele Mic
1012
Vf. Pattinu
953
1017
DL. FRĂSÎNEASA
Cioncaşul Frăsînesei
P-na Păltiniş
Blidari
Vf. Triholmuri
882
Vf. Ouţ
Piatra Tisei
Culmea Ouţului
Măgura Mare
889
DL. BAGNĂU
Dl. Runcu
Dl. Adami
Firiza
P-na Săritura
741
Vf. Firiza
Vf. Ulmu
802
Vf. Ulmoasa
900
Piatra Handal
704
Tăul Şerjii
657
Lomaş
Ulmoasa
Telechiul Babei
Vf. Cocaşului (Ostra)
825
P-na Cocoşului
Vf. Tufei
717
Tocastru 869
Vf. Galbena
541
Vf. Tarniţa
464
Vf. Preştioara
803
Piatra Şoimului
536
Vf. Ferigii
700
Vf. Stramba
839
Vf. Hija 76
P-na Mărului
Băiţa
P-na Neamţului
Trei Stejari
Poprad
(Frumuşeaua)
475
Ţidieru
Vf. Elena
580
Vf. Ghistiniş
327
Vf. Iricău
636
Culmea Morgău
Restaurant-Terasă
USTUROI
Dl. Crucii
500
(Hanu) DEALUL FLORILOR
APA SĂRATĂ
Cart. Valea Borcutului
Piatra Tîlharului
Măgura
Băuţii-Măgheruş
0 1 2 3 4 5 Km
BAIA MARE

3 Ghiocei pe Paltinu.

xenice. Impresionează culmile aliniate nord-sud, mai rar est-vest, din lavele celei din urmă erupţii vulcanice care a avut loc probabil în caldeira Ignișului. Versanți sunt stâncoși, rar punctați cu foioase, acoperiţi cu vegetaţie ierboasă, feriguțe și mușchi, la poale cu dese conuri de miniavalanșe.

Lăsăm pe stânga flancul estic al Deluțului; în față se conturează culmea prelungă a crestei principale vest-est, marcată turistic cu bandă roșie, cu pâlcuri de brad și molidiș matur, spontan. După o oră atingem zona cabanei silvice; în fața ei e o rampă de afluire/ sortare/ debitare a bușteni lor de fag și paltin. Un muncitor taie cu drujba boci pentru foc. Nici urmă de marcajul turistic triunghi roșu menționat pe harta *Gutinul turistic - 2005*, secțiunea Tăuții Măgherăuș - Baia Mare, care ar trebui să ne conducă de aici în șaua dintre Paltinu și Pietroasa!

4 Luşcuţe.

Pentru noi nu e însă nici o problemă. De la bifurcaţia drumului autoforestier o luăm pe continuarea din dreapta (nord). Aceasta suie-n amontele malului geografic drept al altui afluent al Văii Cireşului, curmându-se la un moment dat la o rampă forestieră parking de TAF-uri, continuând spre nord dar şi spre est cu un drum larg şi recent de TAF. O luăm de aici la dreapta, acompaniind un pârâu pe malul său geografic drept. La finele drumului nu riscăm continuarea pe pârâul accidentat, cu grohote vulcanice şi material lemnos, ci o luăm la stânga-n sus, pe un versant cu numeroase doborâturi de vânt, mai ales fagi imenşi care ne pun probleme de trecere.

Constatăm că pe direcţia vest-est, pe diferite niveluri ale versanţilor sudici ai Paltinului, vom intersecta alte drumuri de TAF, unele clisos mocirloase, alteori devenite albii de vioaie pâraie. Dăm peste urme de mistreţi şi cervide. În huciul tânăr, care pe măsură ce suim se intercalează cu minuscule insule de molidiş plantat în urmă cu 15-20 de ani, au apărut primii bobocei violeţi de colţişor (Dentaria grandulosa). Pentru a evita calvarul urmelor mocirloase de TAF, suim la stânga pe un pârâu zglobiu, cu albia în grohote, ajungând pe un platou umed, cu aspect de turbărie.

5 Belvederea Paltinu şi Pietroasa sud-vest.

Depăşim cu ceva dificultate zona cu deset de foioase şi brâu de molidiş, orientându-ne spre nord, având drept

6, 7 Sfinxul Oaşului: văzut de la sud-est (stânga) şi sud-vest (dreapta).

8 Zbor de pe Pietroasa vest; în fundal, Muntele Mic.

primară țintă culmea Paltinului, la vest de pintenul stâncos cu belvedere. Ne atrag atenția o mulțime de ciudățenii arboricole, frecvent întîlnite în zona Pietroasa. Traversăm ultima varianta de TAF vest-est de pe versantul Paltinului, intrăm în codrul matur, cu impresionante exemplare de fag și paltin recent marcate spre rapidă exploatare, la poale cu grohote și bolovani intercalați în insule de nea cu grosime de 25-45 cm.

Panta are de-acum 15-35% înclinație. Apar primii ghiocei (imaginea 3), aproape de culme, îmbobociți printre insulele groase de nea iar pe culme sunt o multitudine de pâlcuri de luşcuțe îmbobocite (Leucojum verum) (imaginea 4). După 3¼ ore de la plecare atingem H-ul silvic și marcajul bandă roșie de creastă principală, făcut de mulți ani de către sătmăreni, pornind din Ţara Oașului (localitatea Vama) spre Băile Puturoasa, pentru a ajunge pe Vf. Pietroasa, continuând spre Vf. Ţiganu, Poiana Soci și Vf. Soci (1058 m), Vf. Piatra Strungii (1125 m), Vf. Călămari, Vf. Rotunda (1240 m).

Suim spre stâncăria belvedere a Paltinului (953 m) în timp ce soarele și seninul sunt înghițite la sud de nebuloase întunecate iar dinspre nord-vest urcă spre noi valuri de neguri dense. Stâncăriile nord-vestice ale Pietroasei sunt impresionante, superbi martori de eroziune, andezite piroxenice cu aspect de turnuri, încadrând celebrul Sfinx al Oașului. După 3½ ore atacăm custura bolovănoasă și poposim la belvedere (imaginea 5).

Neaua pe fața nord-vestică depășește 45 cm, pe fața sud-vestică a Pietroasei însă boschetii de iarbă neagră (Caluna vulgaris), coacăz și afin sunt denudați. Vedem la sud V. Paltinului, la stânga acesteia desluşind succesivele vârfuri rase prin defrișare ale Ulmoasei și Tocastrului, împădurite Vf. Strâmba, Hija, abia perceptibil, dincolo de depresiunea Firizei, Ignișul cu calota-i albă de nea.

S-a făcut frig, bate vântul. Continuăm spre Vf. Pietroasa, încercând să reperăm în prima șa capătul marcajului triunghi roșu. Nici urmă! Pe măsură ce ne apropiem de spectaculoasele formațiuni vulcanice vestice ale Pietroasei vedem marcajul turistic cruce albastră, care debutează la Luna Şes și suie pe Vf. Pietroasa la vestul pârtiei de schi. Negurile se disipează treptat. Iancsi și Aurică suie direct pe vârf, în timp ce împreună cu Mișu ocolesc abruptul stâncos, de la vest spre nord și-n final către est, vânând inedite ipostaze ale Sfinxului Oașului, surmontând neaua mai groasă de-un metru, grea, umedă. Imaginea cea mai sugestivă a Sfinxului Oașului (pozele 6, 7) se realizează poziționându-ne la est de el, pe o limbă stâncoasă.

La nord de sfinx sunt câteva turnuri andezitice piroxenice, pluristratificate prin răcirea plăcilor de lave, unele cu căciuli de afin, feriguțe sau mușchi. Un marcaj cruce roșie vine în paralel cu crucea albastră dinspre Luna Şes, în amontele V. Pietroasa. Crâmpeie de azur apar cînd decidem să lăsăm Sfinxul milenarei sale contemplări, atacând și mai abruptul versant pe lângă o stâncă pe care turiști sătmăreni au pus o placă comemorativă.

Săpăm cu bocancii trepte în neaua extrem de groasă și după 4½ ore atingem Vf. Pietroasa (1200 m). Spre vest, Vf. Muntelui Mic (1012 m) abia răsare din marea albă de neguri. Cu greu decelăm Piatra Tisei de Nistru (909 m); la est, în schimb, putem admira stâncă-

9 Călugăr.

riile turnuri sudice ale Ţiganului, la nord-est Vf. Rotunda, la stânga lui Vf. Sălătruc apoi Pleşca; urmează o porţiune alpină lineară, alb imaculată, a Transcarpatiei ucrainiene şi spre nord Muntele Bradului. Din păcate nu vedem ca altădată Lacul Călineşti Oaş sau municipiul Satu Mare.

O ceată de tineri suie spre noi, dinspre Luna Şes. Sunt simpatici dar… în adidaşi muraţi de neaua enormă a traseului nordic, taman pe pârtia de schi invadată de ani de zile de lăstăriş şi mesteceni. Mult trâmbiţatul proiect cofinanţat PHARE Luna Şes - Borşa nu se vede aplicat; expunerea pantei, lungimea şi varietatea ei, neaua care şi acum, după o iarnă caldă, depăşeşte în medie 70 cm ar motiva cât mai grabnica sa punere-n operă. Tinerii au picioarele vinete, îngheţate. Se descalţă şi le maseaz, apoi încalţă mănuşi, maieuri, batiste, fulare şi orice le-ar putea ţine de cald. Ne privesc curios admirativ, luând aminte la bocanci, rucsaci, beţe, hanorace; apoi mărturisesc că e primul vârf

10 Ciupercuţe.

11 Podbal.

de munte pe care-l ating în viaţa lor. Au 18-22 de ani şi se bucură că pot să le fac un tur de orizont de 360 grade, numindu-le vârfurile, văile, aflând că fuseserăm pe fiecare dintre ele, nu o dată.

Îşi promit să se apuce riguros de turism, mai întâi dotându-se cu echipament adecvat. Apoi aţâţă un mic foc la care-şi zvântă pe frigări, ciorapii; altul scoate o tigaie, doi caraşi şi se apucă de gătit.

Unul e dotat cu parapantă, are experienţa plutirii pe termice dar nicicând n-a mai zburat de aici. Îi spun că au făcut-o, nu o dată, temerarii parapantişti de la Gotech Baia Mare, în frunte cu Gheorghe Mureşan. Se lansează tatonând spre vest, pluteşte la vreo 10-15 m de sol câteva sute de metri apoi aterizează pe culmea vestică a Pietroasei (imaginea 8). După ce revine îi spun că termicele propice înălţării se produc pe abruptul sudic; îmi dă dreptate urmărind ulii şorecari şi corbii.

Soarele, căldura, splendoarea zilei reapar pe la ora 13,20 când decidem să o luăm spre est, pe marcaj bandă roşie până la prima înşeuare, de acolo spre sud, mărşăluind prin neaua groasă de 40-50 cm. Coborâm printre bolovani, peste grohote parşiv ascunse de nea, veritabile capcane pentru bocanci, lăsăm în traseu o placă custură spactaculoasă apoi ajungem la izvorul abundent cu aspect de izbuc unde luşcuţele abia şi-au iţit alb gălbuiele căpşoare din nea. Continuăm pe firul pârâului la vale, intersectăm de câteva ori voltele drumurilor vechi de TAF, reactualizate.

Observăm marcarea silvică în vederea exploatării tuturor exemplarelor mature de fag şi paltin iar sub noi o imensă mare de codru defrişat, pe alocuri cu lăstăriş de făget. Spre stânga este Poiana Paltinului, pe vremuri o superbă pajişte alpină cu stână, acum loc spurcat prin tractarea buştenilor. O luăm într-acolo, depăşind cu dificultate doborâturile de drujbă, materialul lemnos lăsat alandala. În Poiana Paltinului a apărut un observator pentru împuşcarea cervidelor, urşilor, mistreţilor; ceva mai jos sunt două hrănitori goale. Urmează o rampă dezordonată de afluire a buştenilor, drumul autoforestier transformat într-o fleşcă-reală mâloasă inabordabilă, o remorcă pentru muncitori, sute de cutii de conserve, peturi, vetre, mizerii…

Nu urmăm drumul autoforestier, care face o amplă voltă înainte de-a coborî în V. Paltinului şi apoi V. Colbu, ci o luăm direct spre sud pe o culme cu făget şi molid rar, cu pârău la stânga, ajungând la un pod. Două ore ne trebuiesc de pe Vf. Pietroasa până la închiderea circuitului nostru la confluenţa Paltinu - Cireşu.

S-a făcut ora 15,30 iar valea e scăldată-n soarele generos, cald. Trecem de cascade, bulboane, marmite şi repezişuri spectaculoase, călugări (Eryhonium dens canis/ imaginea 9), mierea ursului (Pulmonaria officinalis). După ora 16 suntem pe V. Băiţa, în zona căsuţelor de vacanţă, iar înainte de ora 17 la casele noastre.

Alte articole din revista Invitaţie în Carpaţi, serie nouă, despre Munţii Igniş:
Lacul albastru, nr. 57, paginile 10-13; Piatra Handal, nr. 57, paginile 14-17;
Creasta Bulat - Chiuzu, nr. 74, paginile 40-44; Vârful Igniş, nr. 74, paginile 45-49.

8 ore de frumuseţi în jurul Băii Mari

Vârful Pleștioare

text şi imagini:
Petru Lucian GOJA
(Baia Mare)

2 Valea Vicleanul Mare.

3 Priboi.

9 aprilie 2007, cu Mișu Gheție. La 7,30 plecăm din Baia Mare spre strada Griviței, puțin mai înspre Ferneziu de vărsarea V. Vicleanul Mare în malul drept al Râului Săsar (vezi harta, extras din ghidul *Munții Gutâi*, de Dumitru Ișvan, Stelian Popescu, Ioan Pop, Editura Sport-Turism, București, 1990).

O stradă pietruită o ia de aici la stânga, suind spre vechea Uzină de Apă. Nu sunt mai mult de 4-5 grade Celsius iar frigul ne ciupește obraznic mâinile și cefele. Privim înapoi pentru a ne încânta la vederea zonei industriale vechi a orașului, cu modeste gospodării ordonate și cu mici grădinițe sau livezi în care cireșii abia au înflorit. La est panorama ne prezintă zona Ştrămpuc și V. Cerbului iar în fundal împăduriții versanți abrupți cu lizieră de castani comestibili pe unde se suie spre Rigocut, Dl. Ouțu și Dl. Bulat, Piatra Corbului, pentru a ajunge la Groapele Chiuzbăii. Sub noi, o îngustă dar splendidă plantație de pin și zadă dă tonus și frumusețe zonei.

O luăm repejor la picior, angajându-ne în amontele V. Vicleanul Mare (imaginea 2), admirându-i albia accidentată de bolovani imenși (andezite, aproape negre pe secțiune), alteori scurgându-se pe lungi coveți andezitice. Covoarele de priboi (imaginea 3) dau farmec malurilor iar pe versantul cu grohote din dreapta sunt mănunchiuri de flori roz, zvelte, răsărind din hățașul de mur.

Nu peste mult, la stânga, se ivește o haldă de steril frumos fixată împotriva spălării pluviale și marcajul turistic triunghi albastru, vechi, ce vine din Baia Mare pe la Uzina Nouă de Apă. Îl acompaniem continuând în amontele V. Vicleanul Mare deși e rar și cel mai adesea distrus prin doborârea stâlpilor de beton ai dezafectatei linii electrice sau prin tăierea arborilor.

Înainte de-a ajunge la un pod de beton, de unde drumul se ramifică spre nord, continuând pe firul văii și vest, în partea dreaptă remarcăm o zonă umedă și

un stâlp doborât, frânt. De aici privind de-a coasta-n sus şi la dreapta vedem suind o potecă frecvent circulată, iar la circa 50 metri un fag gros pe care este plasat triunghiul albastru. Poteca va continua ascendent de-a coasta după care se orientează la dreapta; făgetul se răreşte şi după 50 minute de la plecare poposim pe malul vestic al Lacului artificial Bodi Ferneziu (imaginea 4), iniţial destinat rezervelor urbane de apă, ulterior căpătând funcţii de turism şi agrement. Deşi ziua e splendidă iar fagii au început să înfrunzească pastelând mai ales văile, în afara unor maidanezi care păzesc cabana nu vedem ţipenie. Peisajul e însă încântător datorită reflexiilor făgetului, văiugilor înverzite în aproape circulara oglindă a apei.

De regulă continuam de la lac în amontele V. Vicleanu şi mai apoi a Părâu-

4 Lacul Bodi Ferneziu.

5 Pe Vârful Strâmba (839 metri).

lui Nucului pentru a sui spre stânga în culmea marcată cu bandă albastră și galbenă ce suie spre Piatra Şoimului, respectiv prin Șaua Dia (imaginea 6) spre Vf. Pleștioare. Acum ne-am propus să continuăm pe triunghi albastru, spre Vf. Hija. Pentru asta ocolim lacul spre est, pe sub cabană și salcia plângând în oglinda tremurândă a apelor, apoi pe o potecă orientată nord-est, ca să accedem spre cea mai estică culme și de acolo la stânga. Nu peste mult timp, lacul și fostul debarcader, loc de picnic spurcat de turiști, rămân sub noi; în față apare un relief frământat de vâlcele seci iar triunghiul albastru îl vom găsi puțin mai la stânga, suind poteca ce urmează un picior nordic, din ce în ce mai abrupt.

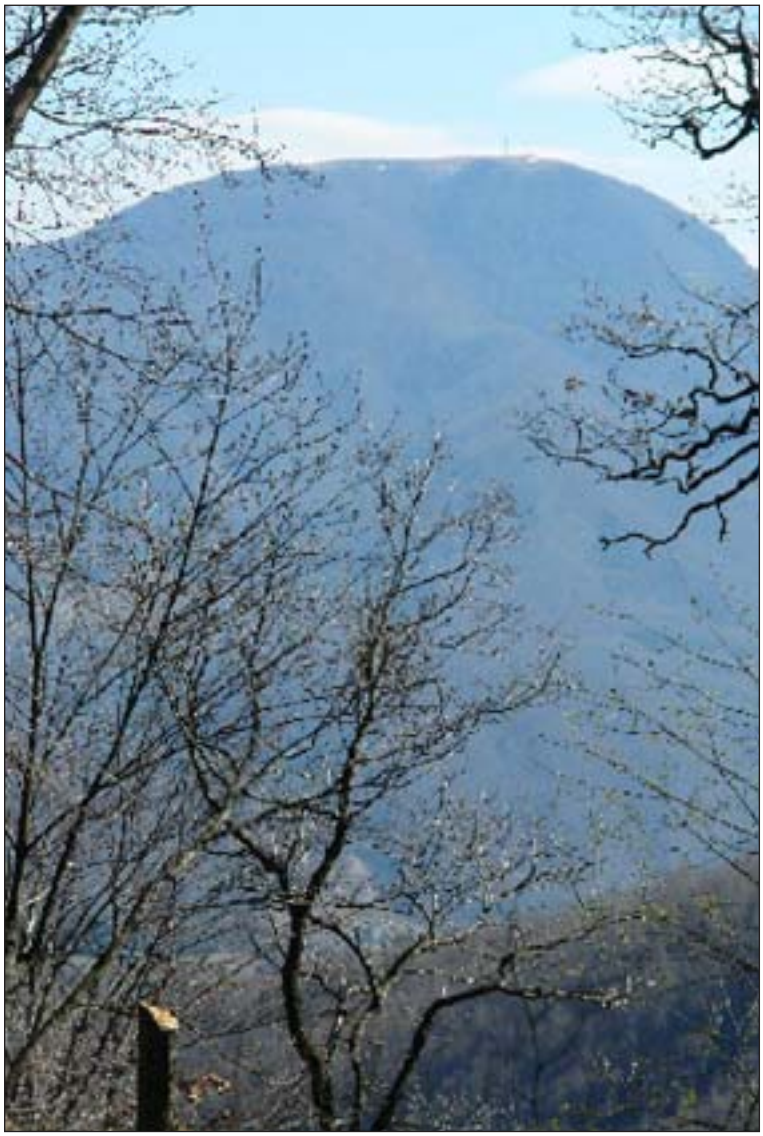
După 1½ ore de la plecare (adică la 9,30) suntem la poalele sud-vestice ale Vf. Hija (767 m), pe care-l ocolim pe curbă de nivel, pe la vest nord-vest, suind treptat spre șaua care-l desparte de Vf. Strâmba. Abia de aici din șa, privind către sud-est, Vf. Hija își prezintă trufașul con ascuțit, împădurit cu foioase. Un drum forestier suie spre șa ocolind poalele estice ale Vf. Strâmba și apoi coboară pe la poalele nord-estice ale Hijei către străvechiul cartier Ferneziu, celebru prin topitoriile de plumb.

Marcajul turistic o ia spre vest nord-vest, suind din ce în ce mai accentuat spre Vf. Strâmba. De la Lacul Bodi până pe Vf. Strâmba poteca poartă amprentele pneurilor ridate ale motocicletelor și ale mountainebike-urilor dar și ale copitelor de ciute și cerbi (cu siguranță neîncântate de hărmălaia agresiv poluantă, nu doar sonor). Versantul estic al Strâmbei e marcat, pe măsură ce suim, de andezitici martori de eroziune sur argintii, pluristratificați ca un foietaj. La ora 10,10, după 2,10 ore de la debutul traseului, poposim pe Vf. Strâmba (839 m/ imaginea 5) panoramând la est spre Vf. Igniș (cu cele două relee și mici pete de nea), la nord-est spre Lacul de acumulare Firiza și localitatea pitorească cu același nume din coada sa dar și spre Vf. Ostra (825 m), facil identificabil mulțumită versantului sudic, placat cu stânci sur roșietice și carie-

6 Făget în Şaua Dia, aproape de Vf. Pleştioare/ Pleştioara (803 m).

7 De pe Piatra Şoimului vedem partea vestică a Ignişului (1307 m).

8 De pe Piatra Şoimului vedem Lacul Firiza şi la nord de el localitatea cu acelaşi nume.

9 Vf. Ostra (825 m) sud şi la stânga lui Poiana Şeituri.

10 Vedere de pe Piatra Şoimului, de la stânga la dreapta: Vârfurile Pleştioare (803 m), Tocastru (869 m), Ulmoasa (900 m).

rei de la poale. Coroanele făgetului minunat obstruează fotografierea, după înverzire aceste frumuseţi dispărând complet.

Martori de eroziune stâncoşi etajaţi marchează Vârful Strâmba spre nord-est. Coborâm un abrupt picior nordic şi imediat avem spre dreapta primele imagini ale turnurilor gemene ale Pietrei Şoimului, cu locuri de belvedere, aproape mereu aflate-n umbră (imaginile 7-10).

De acum panorama nordică se deschide spre Vf. Ulmoasa (900 m) identificabil uşor datorită alungitei sale poieni, ca o pârtie de schi, sudic expusă. În plan secund Ulmoasei vedem Vf. Ţiganului şi Vf. Pietroasa; mult spre nord-vest este stâncoasa Piatră a Tisei de Nistru iar la est Poiana Jolob şi Vf. Jolob (741 m), cu stâna şi căsoaia tradiţională; la stânga ei, destul de vag, se vede mai ampla Poiană Şeituri - Urzicii.

Sub noi, la vreo 150-200 metri, debutează păşunea Văratici iar între Piatra Şoimului şi Vf. Pleştioare, după o afundă înşeuare şi o abruptă contrapantă, este următoarea noastră ţintă, Dl. Văratici, cu două vârfuri trapezoidale, împădurite, separate de o şa.

Triunghiul albastru dispare, fiind înlocuit spre nord-vest şi mai apoi spre vest sud-vest de banda albastră care se va alătura mai apoi benzii galbene pentru a coborî pe deasupra carierei Sf. Ioan către Muzeul Satului sau a urca prin Şaua Dia în Vf. Pleştioare. Noi urmăm până-n şaua nordică banda albastră iar acolo unde aceasta coteşte la stânga continuăm înainte, pe marcaj silvic, la început două benzi galben portocalii, ulterior pe H silvic cu braţul stâng roşu şi cel drept galben portocaliu (delimitând proprietăţile Romsilva de cele aparţinând Ocolului Silvic Municipal Baia Mare).

Făgetul matur e la fel de impresionant, uneori intercalat cu cireşi sălbatici, frasini sau paltini. Vedem ulii rotindu-se pe ascendentele termicelor, ţipând sfâşietor acut, piţigoi, mici ciocănitori; urmele cervidelor nu lipsesc, nici scurmăturile mistreţilor. Poteca aproape dispare iar panta se accentuează suind primul trunchi de trapez al Dl. Văratici, orientat nord-vest sud-est. Coborâm la următoarea înşeuare, după care asaltăm al doilea trunchi de trapez, cu un abrupt nord-estic aproape vertical. De aici coborâm la nord panta accidentat bolovănoasă, presărată cu doborâturi de vânt intercalate hăţaşului de mur, pentru a ajunge după 3,20 ore de la debutul traseului în Şaua Dia, la marcajul turistic bandă galbenă, în dreptul bornei silvice Romsilva I/154, marcată cu roşu, respectiv a celei a Ocolului Silvic Baia Mare, III/212, marcată galben portocaliu. Aici poteca pare o alee dintr-un splendid şi vast parc dendrologic dominat de monumentale exemplare argintii de fag. Privind în urmă, spre Dl. Văratici, ne impresionează panta accentuată şi aspectul de vulcanic con. Arareori în lunga-mi experienţă turistică mi-a fost dat să văd asemenea superb făget precum aici…

O vreme ne deplasăm uşor, de parcă ne-am plimba, admirând la dreapta debutul Poienii Văratici, de un verde crud, cu o colibă dominată de verzi întunecate sulițe ale câtorva molizi; dincolo de ea, spre nord-est, se întind Poienile Romanelor, până la poalele Vf. Ostra şi golful spectaculos al Lacului Firiza.

Poteca începe să suie, întâlnim mai recentul marcaj triunghi roşu ce coboară din Pleştioare spre V. Romană; dăm într-o zonă vastă, crunt mătrăşită de furtuni,

nimic netrădând intenţia extragerii valorosului material lemnos şi degajării potecilor. În faţă şi la dreapta, peste o văiugă aproape seacă afluind în V. Romană, apar poienile sud-estice ale Pleştioarei, cu frecventatele locuri de picnic. Noi călărim succesiv doborâturile de vânt, suind spre Vf. Pleştioare.

Au trecut 4 ore de la debut şi ne mai trebuiesc doar 15 minute pentru a ajunge pe Vf. Pleştioare, chiar excesiv marcat turistic, de la banda roşie ce coboară-n Baia Mare, pe V. Usturoi, la crucea albastră ce duce peste Vf. Ferigii sub Vf. Iricău, sau triunghiul albastru care, ocolind prin sud Vf. Ferigii va urma culmea, de cel puţin şase ori profund înşeuată, înainte de-a poposi pe Măgura Băii, la Piatra Virgină.

Pe Vf. Pleştioare (803 m), brebenei ciclamen şi albi, alături de pâlcurile albelor şi delicatelor anemone ocupă solul frunzos, uscat de prelunga secetă. Continuând la nord pe culme am ajunge pe Vf. Tocastru (872 m) dar noi cotim stânga pentru a coborî în denivelata Poiană Pleştioare, marcată de imense holde de ferigă uscată, un solitar pin înalt de vreo 12 metri, înconjurată de liziera făgetului intercalat cu minunaţi mesteceni. La vest sud-vest de poiană se coboară la drumul autoforestier de centură. De aici debutează V. Bartoşa, acompaniată de un vechi drum forestier pe care coborând circa 2 ore am ajunge în Valea Borcutului, la Castelul lui Pocol (staţia terminus a autobuzului urban nr. 5). În faţă, spre sud-vest, dincolo de o amplă defrişare şi un pâlc de zade abia punându-şi proaspăta cetină crud verde, se vede Vf. Ferigii (700 m). La nord-vest admirăm Piatra Tisei de Nistru şi la dreapta ei belvederea Vf. Paltinu, de lângă Vf. Pietroasa.

Poposim în Poiana Pleştioare; la sud, Baia Mare - albită de miile de cireşi şi pruni înfloriţi - îşi aruncă spre cer coşul de 350 m din care poluantul fum negricios o ia spre Ţara Chioarului.

La ora 13 ridicăm ancora, coborând pe drumul bikerilor pentru a ajunge, sub mărul sălbatic, la ciurgăul pastoral unde ne împrospătăm proviziile de apă. Dăm de marcajele turistice ce converg în prima parte, cruce şi triunghi albastru, depăşim pâlcul de zade şi molizi observând recentele scurmături violente ale mistreţilor în căutare de rădăcini şi, ajunşi la poalele estice ale Vf. Ferigii, respectăm săgeata albastră spre stânga. Urmează un derutant S peste un mocirlos pârâu după care triunghiul albastru suie uşor un fost drum de TAF, o taie peste un vâlcel aproape sec după care o ia la sud, pe curbă de nivel, mai apoi urcând în culmea din dreapta. Aici făgetul, la fel de impresionant, este parţial afectat - mai ales spre est (V. Usturoi) - de doborâturi de vânt neextrase.

În dreapta culmii, la vest, e debutul Văii Lungi şi dincolo de ea Dongoşul, o prelungă culme împădurită. De acum urmăm fidel suişurile/ coborâşurile culmii orientate spre sud-est, în timp ce la stânga putem admira Vf. Strâmba, Dl. Văratici, Vf. Pleştioare, pe unde umblaserăm cu doar câteva ore-n urmă. Din arbori atârnă panglici colorate, marcaje pentru mountainbikeri. În urmă şi la dreapta se conturează Şaua Trei Stejari, pe unde trece crucea albastră peste Vf. Helena (580 m) înainte de-a atinge, sub Vf. Iricău (636 m), Culmea Morgăului.

11 De pe Piatra Virgină vedem centrul vechi al oraşului Baia Mare.

12 Pe Piatra Virgină, la sud-vest.

Vedem un posibil premarcaj punct albastru și o săgeată spre nord-vest.

La un moment dat, în dreapta apare o haldă sur ruginie de steril, devenită uriașă rampă de afluire a buștenilor și meterilor de fag, iar la stânga ei, următorul muncel claie, de suit pentru noi, defrișat la ras pe versantul vestic, o dată cu arborii dispărând și marcajul turistic triunghi albastru, cu trudă și cheltuieli realizat de inimosul Racz Karoly. Noroc că eram cel puțin a 4-a oară pe acest traseu, parcurs în toate sezoanele, altfel drumul de TAF ce o ia pe versant la dreapta, spre confluența Valea Lungă - V. Pietroasa, acolo unde este un motel carmangerie și spre aval debutează Valea Roșie, ne-ar fi putut deruta.

În această zonă, piciorul nordic, culmea și o bună parte din partea sa sudică sunt lipsite pe circa 300 m lungime de marcajul triunghi albastru, acesta reapărând pe un fag din dreapta potecii scurmată de utilajele care au tractat buștenii. De acum culmea se curbează spre vest sud-vest, suie un vârf marcat de vestigiile din beton ale unor amenajări tehnologice miniere și ștuțul unei sonde pentru prospecțiuni. Aici marcajul ocolește prin nord-est sud-est vârful, părând a coborî pe drum de TAF spre cabana Usturoi; în realitate se poate trece simplu peste vârf, regăsind marcajul pe partea opusă (ocolirea a fost făcută pentru ciclişti).

Fluturi superbi, vișinii, cu simetrici ochi albaștri catifelați, ca de păun, se zbenguie-n aerul cald. La stânga, dincolo de V. Usturoi, ne atrag atenția vaste zone de foioase tinere intercalate cu zeci de cireși sălbatici înfloriți iar deasupra lor, neregulată și descendentă, Poiana lui Oto. Culmea se flexează spre est sud-est de pe penultimul vârf, cu câteva stâncării de piroclastite andezitice brun roșcate și alterate, de unde avem o primă panoramă a Băii Mari. În jurul nostru încep să valseze o mulțime de fluturi Coada rândunicii, galben cu negru, dar și maronii, albi sau galben citrin.

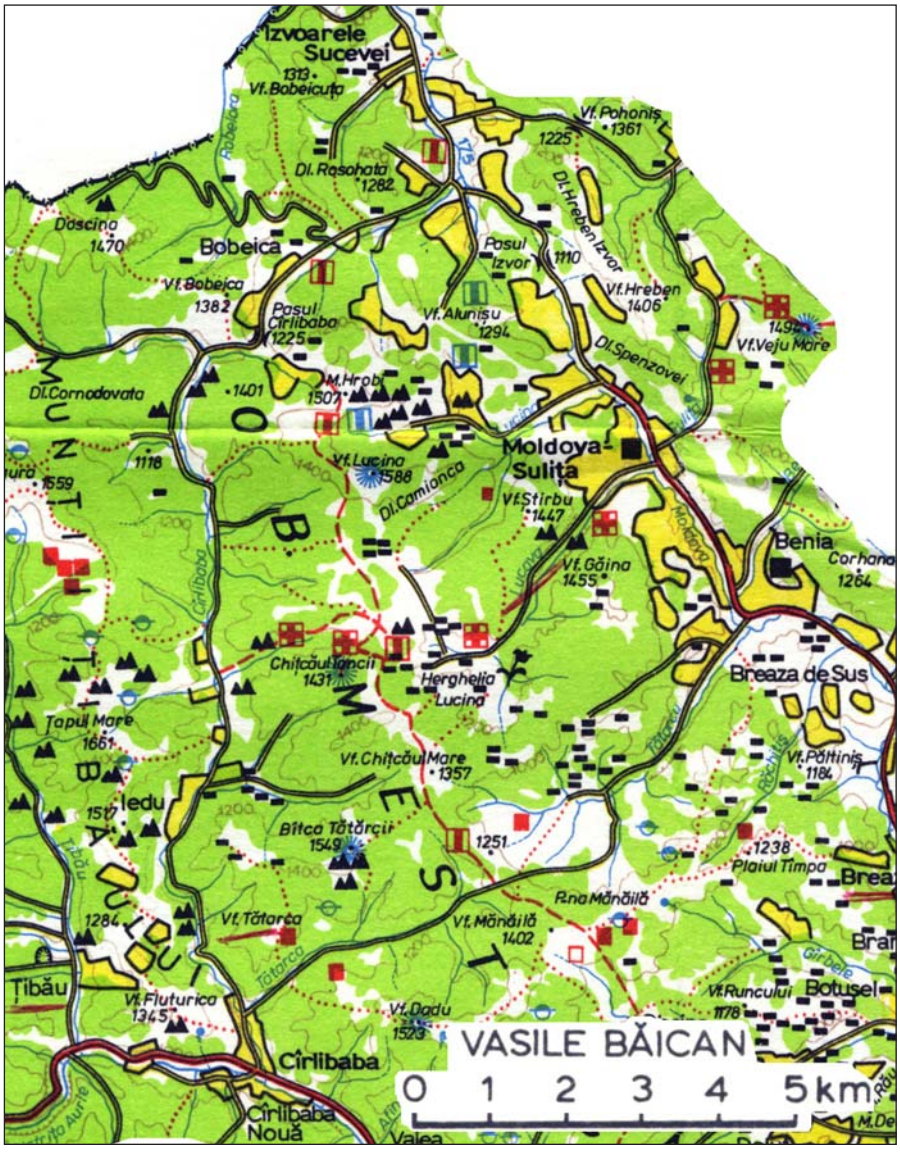
Revenim la poteca marcată pentru a realiza cel din urmă asalt susținut și după 2,20 ore de la plecarea din Pleștioare poposim pe creștetul cu stejari și ruiniforme aglomerate vulcanice alterate al Măgurei Băii. Doar câțiva zeci de metri ne mai despart de belvederea de deasupra celebrei Piatra Virgină, un turn de aglomerate vulcanice cu aspect de brecii, precedat de descendente stâncării și o foarte micuță grotă (imaginile 11, 12). Baia Mare, îndeosebi zona centrului vechi, e la picioarele noastre dar panorama se întinde de la Vf. Igniș spre Mogoșa, Gutâi, spre Șatra lui Pintea. Fluturii Coada rândunicii sunt și mai prezenți aici. La vest, departe peste lunca Someșului, putem admira blajinele culmi, aproape rectilinii, ale Munților Codrului. Între trapezul Șatrei lui Pintea și claia cu teleschi și pârtie cu foarte puțină nea a Mogoșei apar negriciosul con împădurit al Vf. Hudin și-n continuare semețul Țibleș, alb de nea.

Poteca și marcajul coboară un versant prelung, codrul de stejar și castan comestibil amestecându-se pe nesimțite Parcului Municipal asaltat de plimbăreți, ambalaje… Trei ore ne-au trebuit pentru încheierea returului din Pleștioare și 8 ore pentru întreg circuitul care a însumat vreo 20 km. Cât de puțini se încumetă, din păcate, să parcurgă măcar parțial frumoasele trasee turistice peribăimărene.

Alte articole din revista Invitaţie în Carpaţi, serie nouă, despre Munţii Igniş:
Lacul albastru, nr. 57, paginile 10-13; Piatra Handal, nr. 57, paginile 14-17;
Creasta Bulat - Chiuzu, nr. 74, paginile 40-44; Vârful Igniş, nr. 74, paginile 45-49;
Vf. Pietroasa, nr. 77, paginile 44-50.

Prin Cheile Lucavei, peste culmea principală

Vasile BOUARU
(Rădăuţi)

Puţine locuri adăpostesc pe o suprafaţă aşa de mică atâtea lucruri interesante ca în Cheile Lucavei. Lucava este un pârâu care izvorăşte din vecinătatea celebrei herghelii de la Lucina şi se varsă în Moldova (vezi harta alăturată, extras din Nicolae Barbu, Liviu Ionesi - *Obcinele Bucovinei* - colecţia Munţii Noştri, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1987). Aproape de vărsare acest pârâu a format de-a lungul a câteva sute de metri splendide chei săpate în calcar.

Pentru a merge în Cheile Lucavei putem să luăm cursa din autogara Câmpulung Moldovenesc, în direcţia Izvoarele Sucevei, la graniţa de nord (vezi harta), autobuz cu care vom ajunge în circa două ore până în centrul satului Moldova Suliţa. Drumul urmăreşte îndeaproape Râul Moldova, spre izvoare. Din centrul satului intrăm pe drumul ce duce spre herghelia Lucina. După 20-30 minute, depăşim ultima casă din sat şi o impresionantă stâncă ne întâmpină pe partea dreaptă în sensul de mers. Este intrarea în chei (foto 1).

În partea stângă (geografic) a Cheilor Lucavei se află Vf. Ştirbu (1447 m) iar în partea dreaptă este Vf. Găina (1455 m/ foto 2). Versanţii acestor munţi sunt abrupţi şi apar pereţi impresionanţi de calcar, cu numeroase grote, surplombe şi ţancuri.

Stânca de la intrarea în chei are multe grote, de dimensiuni diferite. La circa 50 metri de la intrarea în chei, pe partea dreaptă în sensul de mers se află o bornă kilometrică. Pe partea opusă acestei borne este un jgheab abrupt, între doi pereţi de calcar. La baza acestor pereţi, după nişte brăduţi, se află intrarea într-o interesantă peşteră, cu dezvoltare destul de mare şi mai multe galerii. Chiar la intrare se află o sală de dimensiuni destul de mari. Mai în adâncul peşterii am găsit alte săli. Există câteva săritori. În partea

1 Din centrul satului Moldova Suliţa ajungem 20-30 minute la intrarea în Cheile Lucavei, zonă cu potenţial speologic.

inferioară a cavității se află un mic lac, unde s-a oprit înaintarea noastră.

Noi am parcurs mai ales versantul drept geografic al cheilor, adică versantul Muntelui Găina. Am ajuns la încă o peșteră (cu două intrări și o lungime de aproape 10 metri), aflată în apropierea unui vârf secundar, până la care am urcat circa 30 minute. Ceva mai sus de această peșteră se află multe stâncării de o frumusețe aparte. Am găsit aici flori de colț. Din acestă zonă se observă la orizont piramida impresionantă a Vf. Bâtca Tătărcii (1549 m/ foto 3) (tătarca este un toponim care combină denumirea unui animal cât și a unei plante; pentru detalii vezi articolul de toponimie botanică din numărul 62 al revistei, paginile 43-47).

De la aceste stâncării se coboară într-o mică șa și apoi se urcă spre vârful muntelui. Am coborât pe partea nordică a Vârfului Găina, înapoi spre intrarea în chei. Poiana pe care am întâlnit-o la coborâre ne oferă o splendidă imagine asupra Văii Moldovei și spre Obcina Feredeului.

Intrăm iar în chei. Pe partea stângă, în sensul de urcare, se află două puternice izvoare cu apă dulce. Dar am avut surpriza ca la circa 20 metri față de izvorul cel mai depărtat de drumul forestier să găsim un alt izvor, cu apă sulfuroasă. Surpriza cea mai mare oferită nouă de Cheile Lucavei am aflat-o noaptea. După lăsarea întunericului, pe stânci au apărut zeci de puncte luminoase, verzi; ieșiseră licuricii. Spectacol absolut uimitor, care are loc mai ales pe la mijlocul lunii iunie.

Continuăm traseul și părăsim cheile urcând pe drumul ce duce spre herghelia Lucina, celebră pentru caii de rasă. Suim circa o oră pe drumul forestier. Intrarea la herghelie este marcată de o frumoasă poartă. De acolo ne îndreptăm spre stânga în sensul de mers, pe drumul ce duce către creasta muntelui din fața noastră. Ajungem în creastă după o jumătate de oră. De acolo se zărește și Vârful Bâtca Tătărcii (imaginea 3 este făcută aici). Drumul coboară puțin pe partea opusă muntelui pe care l-am suit dar apoi urcă din nou. După încă 40 minute ajungem în vecinătatea unei stâni aflată la baza vârfului pe care vrem să-l suim. De aici e bine să ne alimentăm cu apă.

De la stână începe urcușul pe o pantă destul de mare. După circa 20 minute atingem vârful. Imaginea este cu adevărat copleșitoare. Deoarece este un vârf înalt și mai izolat se observă toate masi-

INVITAȚIE ÎN CARPAȚI e-zine

2 În partea dreaptă (geografic) a Cheilor Lucavei se află Vf. Găina (1455 m).

vele importante din jur. Spre sud-est se văd colţii inconfundabili ai Pietrelor Doamnei de pe Rarău şi ceva mai la dreapta Giumalăul. Spre nord-est şi nord, Obcina Feredeului şi Obcina Mare domină orizontul. Spre vest, Munţii Ţibău, cu Vârfurile Ţapu Mare (1661 m) şi Iedu (1517 m) ne încântă privirea cu stâncăriile lor. Spre sud se vede foarte bine Vârful Omu (1932 m) din Munţii Suhard iar spre sud-vest vârful cel mai important din zonă, Ineul (2279 m) din Munţii Rodnei.

Peisajul, precum şi florile care împodobesc Vârful Bâtca Tătărcii, printre care am văzut şi bulbuci, fac ca acest pisc să fie un punct de belvedere deosebit. Din vârf ne îndreptăm spre stâna care se observă în vale, către sud. Coborâm o pantă destul de accentuată. Depăşim nişte stânci de mici dimensiuni, cu forme ciudate. Printre ele, stânci "babe". De la stână ne lăsăm pe poteca ce se observă că duce spre pădure. După o coborâre de aproape 30 minute ajungem la Pârâul Tătarca; drumul forestier de aici ne duce după o jumătate de oră în satul Cârlibaba, aflat pe Valea Bistriţei. La intrarea în sat, pe partea stângă în sensul nostru de mers se află nişte pereţi de calcar; au foarte multe grote, dar nu prea adânci.

După încă un sfert de oră ajungem în centrul satului, pe malul Bistriţei.

Echipa a fost compusă din Alexandra Tomescu, Andrei Iliuţ, Alexandra Moisuc, Vasile Bouaru.

3 De pe creastă, de deasupra hergheliei Lucina vedem Vf. Bâtca Tătărcii (1549 m).

sumarul revistelor Invitaţie în Carpaţi

Sumarul revistei este deschis persoanelor care transmit informaţii (ştiri, fotografii, articole, monografii).
contact: iic@alpinet.org, telefon 683.51.03

prima serie, anii 1997-2001, numerele 1-50
(de exemplu, IIC 1998-02 înseamnă anul 1998, numărul pe februarie)

seria nouă, din octombrie 2005, numerele 51-76
(de exemplu, IIC 55/ 71 înseamnă numărul 55, pagina 71)

Alpinism IIC 1998-02, IIC 1998-09, IIC 1999-07, IIC 1999-09, IIC 2000-01, IIC 2000-04, IIC 2000-06, IIC 2000-07, IIC 2000-10, IIC 2000-11, IIC 2001-01, IIC 2001-02, IIC 2001-04, IIC 2001-05, IIC 2001-10, IIC 2001-11, IIC 69/ 39

Aninei IIC 57/ 60

Baiului IIC 55/ 71

Bihor IIC 2001-04

biserici fortificate IIC 75/ 69

Bucegi IIC 1997-02, IIC 1997-03, IIC 1998-04, IIC 1998-12, IIC 1999-09, IIC 2000-04, IIC 2000-07, IIC 2000-10, IIC 2000-11, IIC 2001-01, IIC 2001-02, IIC 2001-04, IIC 2001-11, IIC 2001-12, IIC 63-66, IIC 69/ 39, IIC 70/ 50, IIC 76/ 3

Buila IIC 2000-04, IIC 56/ 49, 53

Bulgaria IIC 2001-11

canioane IIC 70/ 36, IIC 75/ 15

Câmpiile Banatului IIC 58/ 56

Căpăţânii IIC 55/ 62, IIC 58/ 44, IIC 70/ 55, 61

Ceahlău IIC 1999-12

Cernei IIC 2001-11

cetăţi IIC 53/ 17, IIC 73/3, 11, IIC 75/ 15, IIC 77/ 15

Ciucaş IIC 1998-11, IIC 62/ 48

Codru IIC 68/ 26

Cozia IIC 56/ 39

Culoarul Rucăr-Bran IIC 58/ 22, IIC 75/ 15

Defileul Lăpuşului IIC 62/ 3

Depresiunea Almaş IIC 51/ 37, IIC 52/ 59

Dobrogea IIC 52/ 57, IIC 55/ 3, IIC 57/ 53, IIC 58/ 35, IIC 62/ 71, IIC 77/ 15, 33

echipament IIC 2001-08, IIC 56/ 32

escaladă IIC 2001-01, IIC 2001-06, IIC 2001-09, IIC 2001-11, IIC 52/ 50

Făgăraşului IIC 1997-01, IIC 1998-03, IIC 1998-05, IIC 1999-01, IIC 1999-03, IIC 2000-02, IIC 2000-03, IIC 2000-08, IIC 2000-09, IIC 2001-04, IIC 2001-06, IIC 2001-08, IIC 2001-10, IIC 56/ 55, IIC 57/ 3, IIC 59-61, IIC 67, IIC 70/ 10, IIC 75/ 61, IIC 76/ 66

faună IIC 51/ 26, IIC 52/ 11,19, 46, IIC 53/ 45, IIC 55/ 6, 11, 37, 47, IIC 56/ 22, 30, 34, 36, IIC 58/ 30, IIC 62/ 43, IIC 63-66, IIC 68/ 45, IIC 70/ 5, 8, IIC 71-73

fenomene IIC 70/ 10

floră, vegetaţie IIC 51/ 26, IIC 52/ 21, 29, 32, 37, 39, 40, 42, 43, 45, 46, IIC 53/ 9, 11, 16, 22, 44, 45, 46, IIC 54/ 14, 16, 44, IIC 55/ 7, 8, 9, 34, 50, 64, 70, IIC 56/ 17, 18, 25, 37, 41, 50, IIC 57/ 49, IIC 58/ 61, IIC 59-61, IIC 62/ 35, 43, IIC 63-66, IIC 69/ 36, IIC 71-73, IIC 74

Gilău IIC 2000-06, IIC 2000-07

Gutâi IIC 54/ 1, 41, IIC 69/ 3

Iezer-Păpuşa IIC 2000-08, IIC 51/ 31

Igniş IIC 57/ 10, 14, IIC 74/ 40, 45, IIC 77/ 44, 51

istoria Alpinet IIC 2001-10, IIC 52/ 3, IIC 53/ 44

Latoriţei IIC 52/ 65, IIC 53/ 24

Lăpuş IIC 54/ 3, 18

Leaota IIC 1998-04, IIC 51/ 34, IIC 58/ 3

Locvei IIC 57/ 60

Lotru IIC 57/ 42, IIC 68/ 50, 52, IIC 74/ 66

Maramureşului IIC 2000-11, IIC 55/ 29, IIC 62/ 60, IIC 70/ 11

Maramureşul istoric IIC 54/ 28, 46, IIC 68/ 35

Măcin IIC 2000-11, IIC 52/ 4, 50, IIC 68/ 3, 21, IIC 69/ 36, IIC 74/ 64

mănăstirile Neamţului IIC 56/ 5

Meseş IIC 62/ 35

Muntele Mare IIC 2000-06, IIC 2000-07

munţii lumii IIC 69/ 47

Nepal IIC 2000-03s

Oaş IIC 70/ 64

Obcina Mare IIC 54/ 50, IIC 69/ 33, IIC 75/ 47, IIC 76/ 61

Obcina Mestecăniş IIC 77/ 59

Pakistan IIC 2001-04

parapantă IIC 57/ 18

Parâng IIC 1999-04, IIC 1999-05, IIC 2001-08, IIC 70/ 3, IIC 74/ 3, 19, IIC 75/ 3, IIC 77/ 3

Pădurea Craiului IIC 2001-04, IIC 75/ 28

Penteleu IIC 62/ 59

Piatra Craiului IIC 1998-06, IIC 1998-08, IIC 1998-09, IIC 1999-07, IIC 2000-10, IIC 2001-02, IIC 2001-05, IIC 2001-11, IIC 51/ 28, IIC 57/ 29, 35

Piatra Mare IIC 70/ 5

Podişul Someşan IIC 53/ 17, IIC 58/ 25, IIC 74/ 50

Podul Calului IIC 62/ 59

Poiana Ruscă IIC 1998-09

Descoperă - în galeria de imagini montane de pe www.alpinet.org - frumuseţile care trec în zbor.

Piţigoi albastru (Parus caerulus), la Buşteni.
foto: Florin Teodor Andronache

rafting IIC 68/ 35, 43

Retezat IIC 1998-01, IIC 1998-02, IIC 1998-07, IIC 1999-02, IIC 2000-01, IIC 2001-09, IIC 71-73

Rodnei IIC 1999-06, IIC 1999-08, IIC 2000-05, IIC 74/ 32

schi IIC 55/ 71, IIC 56/ 29

Siriu IIC 69/ 18

speologie IIC 1998-09, IIC 51/ 3, IIC 52/ 57, IIC 55/ 3, IIC 57/ 29, IIC 58/ 22, IIC 59-61, IIC 62/ 71, IIC 63-66, IIC 67, IIC 69/ 18, 33, IIC 70/ 33, 36, IIC 74/ 19, 50, IIC 75/ 28, 47, IIC 76/ 24

Stânişoara IIC 56/ 5

S.U.A. IIC 1997-04, IIC 1998-12s, IIC 55/ 74

Subcarpaţii Buzăului IIC 51/ 19

Subcarpaţii sudici IIC 69/ 28

Subcarpaţii Vrancei IIC 51/ 3

Şureanu IIC 54/ 53, IIC 70/ 25, 33, 36, IIC 76/ 24

Trascău IIC 2001-05

Turcia IIC 69/ 47

Ţara Bârsei IIC 56/ 34

Ţara Chioarului IIC 68/ 43, IIC 75/ 50

Ţara Oaşului IIC 76/ 55

Ţibleş IIC 53/ 3, IIC 57/ 18

vegetaţie IIC 75/ 67, IIC 76/ 43, 55

Vlădeasa IIC 1999-11

Vrancei IIC 62/ 59

vulcani noroioşi IIC 51/ 19, IIC 58/ 56

Ică Giurgiu

Descoperă - pe www.alpinet.org - realităţile oferite de cunoscătorii muntelui.

Pe Someşul Rece (Muntele Mare).
foto: Dan Tăuţan

www.muntiicarpati.org
ghid montan la zi;
hărţi în premieră; fotografii de neuitat

www.cluburimontane.org
parteneri de drumeţie; chiar lângă tine

www.salvamont.org
ture mai sigure;
accidente evitate